

Handelshögskolan
VID GÖTEBORGS UNIVERSITET

IAS 1 punkt 116

Företags gjorda förändringar av upplysningarna mellan 2005 och 2006

Magisteruppsats i Företagsekonomi
Vårterminen 2007

Författare:

Fredrik Jeppsson
Maria Strauss

Personnummer:

820922
791110

Handledare:

Anna-Karin Pettersson
Jan Marton

FÖRORD

Nu när vår uppsats har slutförts vill vi tacka samtliga personer som har bidragit till och möjliggjort genomförandet av vår undersökning. Vi vill först tacka våra handledare *Anna-Karin Pettersson och Jan Marton* för god vägledning och stort engagemang genom hela uppsatsskrivandet.

Vi vill även tacka gruppmedlemmarna i vår opponentgrupp för konstruktiv kritik samt goda råd under uppsatsskrivandets gång. Slutligen vill vi även tacka *Pär Falkman* för idéer och synpunkter på utformandet av vår undersökning.

Göteborg, juni 2007

Fredrik Jeppsson

Maria Strauss

SAMMANFATTNING

Magisteruppsats, Extern redovisning och företagsanalys vid Handelshögskolan vid Göteborgs universitet, VT 2007

Uppsatsens titel: IAS 1 punkt 116 – Företags gjorda förändringar av upplysningarna mellan 2005 och 2006

Författare: Fredrik Jeppsson och Maria Strauss

Handledare: Jan Marton och Anna-Karin Pettersson

Seminariedatum: 5 juni, 2007

Bakgrund och problem: 2005 var det första räkenskapsåret då det blev obligatoriskt för samtliga noterade bolag inom EU att upprätta koncernredovisningen enligt de internationella redovisningsreglerna IAS/IFRS. Utgångspunkten i IAS/IFRS är att tillgodose aktiemarknadens informationskrav vilket innebär att regelverket kräver betydligt utförligare upplysningar. Under 2006 och början av 2007 har flera undersökningar och artiklar publicerats som klarlägger hur de svenska noterade företagen har lyckats med att utarbeta årsredovisningar för 2005 och huruvida dessa följer de krav som de internationella redovisningsstandarderna ställer. Det har bland annat framkommit av undersökningarna att många företag har lämnat bristfälliga upplysningar avseende IAS 1 punkt 116.

Syfte: Uppsatsen syftar till att undersöka om de studerade företagens årsredovisningar avseende det andra året enligt IFRS har förändrats vad gäller de upplysningskrav som ställs i IAS 1 punkt 116. Dessa upplysningskrav behandlar ledningens gjorda antaganden om framtiden och viktiga källor till osäkerheter i uppskattningarna. Vi ämnar också undersöka om det råder någon skillnad mellan vad företag inom Hälsovårds- och Industrisektorerna upplyser om samt om det råder någon skillnad mellan vad företag som är noterade på Large-, Mid- respektive Small Cap-listorna lämnar upplysningar om.

Avgränsningar: Studien är avgränsad till 60 stycken företag inom Industri- och Hälsovårdssektorn. Dessa företag är noterade på Stockholmsbörsens Large-, Mid- respektive Small Cap-lista.

Metod: Vi har valt en kvantitativ metod för att kunna urskilja hur de 60 företag har hanterat de undersökta upplysningskraven. Vid urvalet grupperades företagen in i sektorer enligt Global Industry Classification Standard. Två sektorer valdes sedan slumpmässigt ut.

Empiri: Det empiriska materialet består av informationen från de undersökta företagens årsredovisningar. Sammanställningarna inkluderar bland annat medelantalet upplysningsområden som respektive företaget har gjort. Vidare presenteras exempelvis hur företagen inom de olika sektorerna och storlekskategorierna har utformat upplysningarna, vilka områden de har upplyst om samt vilka förändringar som har ägt rum.

Slutsats: Studien konstaterar att 33 procent av företagen inom Hälsovårdssektorn och 41 procent av företagen inom Industrisektorn har gjort förändringar i sin redovisning gällande upplysningar om viktiga antaganden och uppskattningar för att bättre efterleva IAS 1 punkt 116. Dock kan det konstateras att dessa i de flesta fallen varit av mindre bra kvalitet. Det framgår också att det föreligger en viss skillnad angående gjorda förändringar och vilken lista företagen är noterade på. Vi kan dock inte med säkerhet påstå att företagen noterade på en viss lista i större grad har genomfört förändringar i upplysningarna mellan åren 2005 och 2006.

FÖRKORTNINGAR

GICS	Global Industry Classification Standard
IAS	International Accounting Standards
IASB	International Accounting Standards Board
IASC	International Accounting Standard Committee
IFRS	International Financial Reporting Standards

INNEHÅLLSFÖRTECKNING

1. INLEDNING	1
1.1 Bakgrund	1
1.2 Problemdiskussion	2
1.3 Problemformulering	3
1.4 Syfte	3
1.5 Avgränsningar	4
1.6 Disposition	4
2. METOD	5
2.1 Undersökningens upplägg	5
2.2 Undersökningsmetod	5
2.2.1 Kvantitativ metod	5
2.3 Urval	6
2.3.1 Bortfall	7
2.4 Data och informationsinsamling	7
2.4.1 Primärdata	7
2.4.2 Sekundärdata	8
2.5 Bearbetning och analys av det empiriska materialet	8
2.6 Statistiskt test av det empiriska materialet	10
2.7 Generaliserbarhet	11
2.8 Reliabilitet och validitet	11
2.8.1 Reliabilitet	11
2.8.2 Validitet	12
3 REFERENSRAM	14
3.1 Rättvisande bild	14
3.2 IAS 1	15
3.2.1 Viktigaste källorna till osäkerhet i uppskattningarna	15
3.3 Upplysningskrav enligt enskilda standarder	16
3.3.1 Immateriella anläggningstillgångar	16
3.3.2 Nedskrivning av Goodwill	17
3.3.3 Ersättning till anställda/Pensioner	17
3.3.4 Uppskjuten skatt	17
3.3.5 Avsättningar	17
3.3.6 Intäkter	18
3.3.7 Materiella anläggningstillgångar	18
3.4 Tidigare undersökningar	19
3.5 Optimal transparens	20
3.5.1 Makroekonomiska effekter	20
3.6 Nyttä – Kostnad	21
3.7 Institutionell isomorfism	22
3.8 Förändringsprocesser	23
3.9 Lärande organisationer	23
4 EMPIRI	24
4.1 Placering av upplysningar och dess rubriker	24
4.1.1 Placering av upplysningar – Hälsovårdssektorn	24
4.1.2 Placering av upplysningar – Industrisektorn	25
4.1.3 Rubriker som upplysningarna presenteras under	25
4.2 Poster som ingår i upplysningarna	26
4.3 Utformning och förändringar av upplysningar	26

4.4 Sammanfattning av förändringar mellan åren 2005 och 2006	28
4.5 Posterna fördelat på storlekskategorier	29
4.5.1 Poster som upplyses om inom Hälsovårdssektorn	29
4.5.2 Poster som upplyses om inom Industrisektorn	30
4.6 Jämförelse mellan Hälsovård- och Industrisektorerna med avseenden på storlekskategori	32
5. ANALYS	33
5.1 Placering av upplysningar och dess rubriker	33
5.2 Poster som ingår i upplysningarna	34
5.3 Utformning och förändringar av upplysningar	35
5.4 Posterna som företagen upplyser inom Hälsovårds- och Industrisektorerna	37
5.5 Sammanfattning av förändringar mellan 2005 och 2006	39
6. SLUTSATS	42
6.1 Inledning	42
6.2 IAS 1 punkt 116	42
6.3 Har företagen inom Hälsovård- och Industrisektorerna förändrat sin redovisning enligt IAS 1 punkt 116 angående upplysningar om viktiga antaganden och osäkerhet i uppskattningar från 2005 till 2006?	43
6.4 Föreligger det något samband mellan den lista företagen är noterade på eller sektor som företaget är verksam inom och om förändringar har ägt rum mellan 2005 och 2006.	43
6.5 Förslag till fortsatt forskning	44
KÄLLFÖRTECKNING	45
Bilaga 1: Upplysningar 2005 Hälsovård	49
Bilaga 2: Upplysningar 2006 Hälsovård	50
Bilaga 3: Upplysningar 2005 Industri	51
Bilaga 4: Upplysningar 2006 Industri	52
Bilaga 5: Chi-square tabell	53
DIAGRAM OCH TABELLFÖRTECKNING	
Diagram 4.1: Placering av upplysningar inom Hälsovårdssektorn 2006	24
Diagram 4.2: Placering av upplysningar inom Industrisektorn 2006	25
Diagram 4.3: Förändringar i respektive sektor mellan 2005 och 2006	28
Diagram 4.4: Medelantalet upplysningar inom Hälsovård- och Industrisektorerna	29
Diagram 5.1: Medelantalet upplysningar inom Hälsovård- och Industrisektorerna	37
Tabell 4.1: Poster som ingår i upplysningarna	26
Tabell 4.2: Lägesmått respektive min och max värde avseende antal upplysningar	29
Tabell 4.3: Poster fördelat på storlekskategorier – Hälsovårdssektorn	30
Tabell 4.4: Poster fördelat på storlekskategorier – Industrisektorn	31
Tabell 5.1: Sammanfattning över poster som upplyses om inom sektorerna och de olika storlekskategorierna	38
Tabell 5.2: Förändring - sektor	40
Tabell 5.3: Chi-square test - sektor	40
Tabell 5.4: Förändring - storlekskategori	41
Tabell 5.5: Chi-square test - storlekskategori	41

1. INLEDNING

Det inledande kapitel syftar till att ge läsaren information om uppsatsens undersökningsområde och ge en inblick i varför ämnet är intressant och aktuellt att studera. I kapitlet beskrivs uppsatsens undersökningsfråga och syfte. Vidare presenteras också avgränsningar för undersökningen och slutligen redogörs det för uppsatsens fortsatta disposition.

1.1 Bakgrund

2005 var det första räkenskapsåret då det blev obligatoriskt för samtliga noterade bolag inom EU att upprätta koncernredovisningen enligt de internationella redovisningsreglerna IAS/IFRS.¹ IFRS utarbetas av ett oberoende expertorgan, IASB medan IAS utfärdades av föregångaren IASC. IASBs uppgift är att arbeta för en harmonisering av redovisningsprinciper i länder runt om i världen.² Skyldigheten för noterade bolag i EU att redovisa enligt IFRS kommer sig från IAS-förordningen som Europaparlamentet och rådet utfärdade den 19 juli 2002 om tillämpning av internationella redovisningsstandarder.³ Samtliga standarder från IASB som har och kommer att antas av EU-kommissionen ska efterlevas direkt i alla medlemsstater vilket innebär att några nationella lagändringar inte behöver vidtas.⁴ Dock får varje medlemsland själva bestämma om noterade juridiska personer *skall* eller *får* följa IFRS. Valmöjligheten för varje medlemsland gäller således också för de icke-noterade företagens koncernredovisning respektive redovisningen i juridisk person.⁵ Syftet med IAS-förordningen är att skapa en ändamålsenlig, kostnadseffektiv och fungerande kapitalmarknad. Detta ska bland annat möjliggöra att företagen konkurrerar på lika villkor om de finansiella resurserna, dels på den europeiska kapitalmarknaden men också på den globala marknaden.⁶

Utgångspunkten i IFRS är att aktiemarknadens informationsbehov skall tillgodoses.⁷ Att upplysningskraven har ökat för de noterade bolagen kan fastslås någorlunda lätt enbart genom att jämföra omfattningen av Redovisningsrådets regelverk som tillämpades fram till och med 2004 med IFRS. Det förstnämnda beskrivs på drygt 500 sidor medan det nya regelverket omfattar cirka 2200 sidor.⁸ Under 2006 och början av 2007 har flera undersökningar och artiklar publicerats som klarlägger hur de svenska noterade företagen har lyckats med att utarbeta årsredovisningar för 2005 och huruvida dessa följer de krav som de internationella redovisningsstandarderna ställer.⁹

En rapport som är utförd på uppdrag av Övervakningspanelen och Stockholmsbörsen konstaterar att företagen generellt sett har försökt att leva upp till de ställda kraven från de internationella redovisningsstandarderna efter företagens individuella förmåga. Dock

¹ Fortsättningsvis kommer IAS/IFRS bara att benämnas IFRS på grund av att inga IAS ges ut från IASB utan nya standarder benämns med IFRS.

² FAR Förlag, *Internationell redovisningsstandard I Sverige IFRS/IAS* (Stockholm: FAR Förlag, 2007).

³ Europaparlamentet och Rådets förordning (EG) nr 1606/2002.

⁴ Statens offentliga utredningar, "Internationell redovisning i Svenska företag SOU 2003:71" Stockholm: Statens offentliga utredningar, (2003).

⁵ Ingrid Engshagen och Jörgen Nilsson, "IAS-reglerna – Vad händer hos IASB och i Sverige" *KPMG Magasinet* 3, (2003).

⁶ Statens offentliga utredningar, "Internationell redovisning i Svenska företag SOU 2003:71".

⁷ Jan Buisman, "Första erfarenheterna av IFRS" *Balans* 5, (2006).

⁸ Ibid

⁹ Ernst & Young, "Implementeringen av IFRS 2005" Ernst & Young, (2006). Buisman, "Första erfarenheterna av IFRS". Göran Anrell och Carina Edlund, "Andra året med IFRS" *KPMG Forefront* 1 (2007).

konstateras att knappt något företag har uppfyllt samtliga krav som ställs om upplysningar i IFRS.¹⁰ En annan studie som har genomförts av KPMG visar bland annat på att företagen inte lämnar tillräckliga upplysningar om hur den årliga prövningen av goodwill och immateriella tillgångar med obestämbar nyttjandeperiod genomförs.¹¹ Vidare konstateras att kravet på att i noterna lämna information om de viktigaste antaganden om framtiden och andra viktiga källor till osäkerhet är av mycket varierande kvalitet.¹² Trots kritiken av bristfälliga upplysningar i vissa avseenden så framhäver Jan Buisman i sin undersökning att företagen ”har lämnat väsentligt mer information än tidigare år”¹³. Samtidigt konstaterar Buisman att ingen kan förvänta sig att de drygt 8000 årsredovisningarna som producerades från de noterade bolagen inom EU kan vara exemplariska.¹⁴

Denna studie fokuserar på den uppdaterade versionen av IAS 1 - *Utformning av finansiella rapporter*, som gavs ut 2003 och inrymmer nya upplysningskrav i punkt 116. Denna punkt inkluderar upplysningar om de viktigaste antagandena om framtiden och andra viktiga källor till osäkerhet i uppskattningar som kan innebära en väsentlig justering av de redovisade värdena under nästkommande räkenskapsår.¹⁵ Konkret innebär detta att det ska lämnas upplysningar om alla tillgångar och skulder som redovisas till ett värde som är beroende av ett framtida utfall och en bedömning om hur framtiden kommer att utvecklas.¹⁶ Dessa upplysningskrav är således nya för de noterade bolagen i Sverige i och med införande av IFRS eftersom den motsvarande rekommendationen från Redovisningsrådet¹⁷ som tidigare följdes, hade sin utgångspunkt i den tidigare versionen av IAS 1.

1.2 Problemdiskussion

De finansiella rapporterna skall utformas enligt IAS 1 för att garantera jämförbarhet mellan det enskilda företags rapporter i tiden men också mellan andra företags finansiella rapporter. Detta syfte är tänkt att uppnås genom att standarden bland annat ställer *minimikrav* på innehållet i rapporterna.¹⁸ Värderingen av flera skuld- och tillgångsposter kräver att företagsledningen dels gör vissa antaganden om framtiden, dels gör andra uppskattningar där osäkerhet råder.¹⁹ Exempelvis kan detta förekomma vid värderingen av goodwill och onoterade aktieinnehav, pensionsavsättningar, uppskjutna skatteskulder, rättsliga processer samt skattetvister.²⁰ En ytterst viktig del i jämförandeprocessen är att läsaren av rapporten får tillräcklig information om gjorda antaganden och vitala bedömningar av osäkerhetsfaktorer som kan komma att väsentligt ändra det uppskattade värdet det efterföljande året. Företag ska lämna upplysningar om de viktigaste källorna till osäkerhet i uppskattningarna i enlighet med IAS 1 punkt 116. Dessa upplysningar kan sammankopplas med de uppskattningar som kräver företagsledningens svåraste, mest subjektiva eller mest komplexa bedömningar.²¹

Som tidigare nämnts var upplysningarna som presenterades i årsredovisningen för 2005 av

¹⁰ FAR INFO, ”Rapport om börsbolagens första år med IFRS” FAR INFO 2, (2007).

¹¹ Anrell och Edlund, ”Andra året med IFRS”.

¹² Buisman, ”Första erfarenheterna av IFRS”.

¹³ Buisman, ”Första erfarenheterna av IFRS,” 1.

¹⁴ Buisman, ”Första erfarenheterna av IFRS”.

¹⁵ IAS 1 Utformning av finansiella rapporter, p 116.

¹⁶ Ernst & Young, ”Implementeringen av IFRS”.

¹⁷ RR 22 – Utformning av finansiella rapporter.

¹⁸ IAS 1, p 1.

¹⁹ Ulrika Anjou, Johan Ericsson och Lars-Erik Persson, ”Att tänka på inför årsredovisningen 2005” Accounting Update 1, (2005).

²⁰ Anrell och Edlund, ”Andra året med IFRS”.

²¹ IAS 1, p 118.

varierande kvalitet. Vissa företag lämnar upplysningar som kan anses var väldigt knapphändiga medan andra företag lämnar så mycket upplysningar att läsaren inte kan urskilja vilka antaganden som verkligen är osäkra och kritiska.²² Enligt Pär Falkman, redovisningsspecialist hos Ernst & Young, är de större företagen med mer välutvecklade ekonomiavdelningar generellt sett bättre än de mindre företagen med att lämna bra upplysningar om antaganden och bedömningar.²³ En rapport konstaterar också att upplysningar har utelämnats på grund av att företaget inte ansett dessa vara av *väsentlig* betydelse.²⁴ Enligt IAS 1 är poster som utelämnas eller redovisas felaktigt väsentliga om de påverkar de beslut som användaren fattar utifrån de finansiella rapporterna.²⁵

De flesta noterade bolag har presenterat sin andra årsredovisning enligt IFRS. Detta tillsammans med ovanstående diskussion kring betydelsen av nämnda upplysningskrav gör det synnerligen intressant att analysera huruvida företagen har tagit till sig av den kritik som har riktats mot de ofullständiga upplysningarna. Med avseende på Pär Falkmans uttalande anser vi det också intressant att analysera huruvida det råder någon skillnad mellan olika företag och sektorer noterade på olika listor. Skillnaderna vi vill analysera är vilka områden företagen redovisar hur många områden som presenteras om samt de förändringar företagen gjort mellan 2005 och 2006 för att följa IAS 1 punkt 116.

1.3 Problemformulering

Det kan spekuleras i flera anledningar till att företagen inte har uppfyllt samtliga krav som IAS 1 punkt 116 ställer med dess tillhörande förklaringspunkter 117-124. När något nytt ska implementeras så innebär det allt som oftast att ”träning ger färdighet”. En annan anledning kan tänkas vara att företagen inte vill ”blotta” sig och ge för uttömmande upplysningar om inte andra företag gör det. Företagen väntar således och ser hur andra gör. Ytterligare en anledning kan vara att vissa företag överväger den kostnad som framtagandet av upplysningar tar i anspråk med motsvarande nytta. De undersökningsfrågor som vår bakgrund och problemdiskussion mynnar ut i blir därför:

Har företagen inom Hälsovård- och Industrisektorerna förändrat sin redovisning enligt IAS 1 punkt 116 angående upplysningar om viktiga antaganden och osäkerheter i uppskattningar från 2005 till 2006?

Föreligger det något samband mellan den lista företagen är noterade på eller sektor som företaget är verksam inom och om förändringar har ägt rum mellan 2005 och 2006?

1.4 Syfte

Syftet med uppsatsen är att granska och kartlägga huruvida de analyserade företagen har förändrat upplysningarna om ledningens gjorda antaganden om framtiden och viktiga källor till osäkerheter i uppskattningarna i enlighet med IAS 1 punkt 116. Vi vill även undersöka om och hur upplysningarna skiljer sig mellan sektorerna Industri och Hälsovård. Syftet är också att undersöka om det råder några skillnader av redovisningen av IAS 1 punkt 116 mellan företag noterade på Stockholmsbörsens Large-, Mid-, respektive Small Cap lista.

---

²² Anrell och Edlund, ”Andra året med IFRS”.

²³ Pär Falkman, intervju, 12 april, 2007.

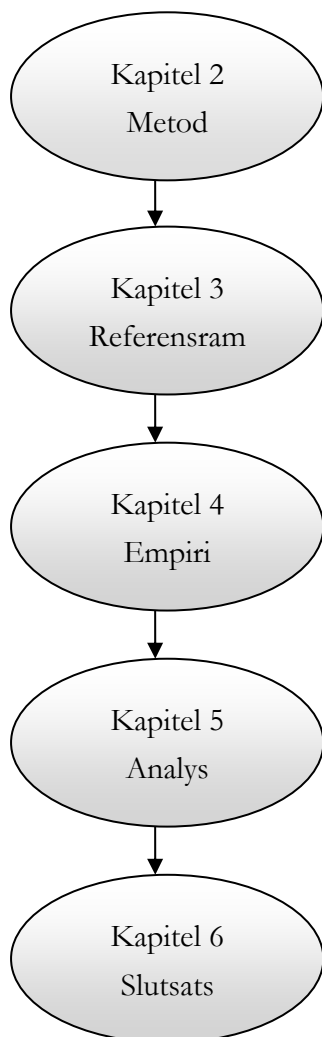
²⁴ FAR INFO, ”Rapport om börsbolagens första år med IFRS”.

²⁵ IAS 1, p11.

1.5 Avgränsningar

Denna uppsats avser att analysera hur valda företag har uppfyllt kraven för upplysningar i enlighet med IAS 1 punkt 116. Dessutom kommer upplysningskraven för de enskilda områdena som presenteras i årsredovisningarna och dess respektive standard att belysas. Således beaktas inte övriga områden förutom upplysningskraven för viktiga antaganden och uppskattningar i standarderna. Studien är vidare begränsad till 60 företag inom Industri- och Hälsovårdssektorerna på Stockholmsbörsen Large-, Mid-, och Small Cap lista. Denna avgränsning görs på grund av att uppsatsen ska färdigställas under en begränsad tidsperiod.

1.6 Disposition

Kapitel 2 – Metod

I detta kapitel presenteras de tillvägagångssätt som använts för att besvara studiens undersökningsfrågor. Vidare presenteras urvalsprocessen och åtgärderna som genomförts för att höja studiens validitet respektive reliabilitet.

Kapitel 3 – Referensram

Kapitlet behandlar IAS 1 punkt 116 samt tillhörande förklaringspunkter. Vidare presenteras tidigare undersökningar inom området samt underlag som kan förklara och klargöra det empiriska materialet.

Kapitel 4 – Empiri

I följande kapitel sammanställs den information som har tagits fram genom att studera företagens årsredovisningar. Exempelvis framställs hur och var företagen presenterat upplysningarna enligt IAS 1 punkt 116 samt förändringar som ägt rum mellan 2005 och 2006.

Kapitel 5 – Analys

Detta kapitel sammankopplar det empiriska materialet med referensramen. Kapitlet innefattar även våra egna åsikter och kommentarer gällande den framtagna informationen. Resultatet från empirin kompletteras av ett statistiskt test för att fastställa om det föreligger signifikans i undersökningen.

Kapitel 6 – Slutsats

Kapitlet inleds med att besvara undersökningsfrågorna. Detta följs av att vi ger rekommendationer till fortsatt forskning.

2. METOD

Kapitlets syfte är att ge läsaren en förståelse över vilket tillvägagångssätt som vi har använt oss av för att samla in, bearbeta och analysera materialet för studien. I kapitlet redogörs för vårt gjorda urval och slutligen presenteras uppsatsens generaliserbarhet, reliabilitet och validitet.

2.1 Undersökningens upplägg

Det finns två ytterligheter vid val av undersökningsupplägg. Den ena ytterligheten är ett intensivt upplägg som kännetecknas av att författarna försöker gå på djupet med några få enheter. Den andra ytterligheten är ett extensivt upplägg som innebär en bredare undersökning av ett stort urval av enheter. Det optimala hade varit att använda sig av de båda ytterligheterna men ofta på grund av resursbrist måste en väljas.²⁶ Troligen skulle upplägget där båda metoderna kombineras vara omöjligt för oss då vi både har begränsat med tid och resurser.

Vi har valt ett extensivt upplägg som utgångspunkt för vår undersökning. Upplägget passar studien bra eftersom syftet är att undersöka skillnader mellan de olika företagens upplysningar om antaganden och osäkerheter i uppskattningar mellan 2005 och 2006. En fördel med detta upplägg är att det finns möjligheter att dra allmänna slutsatser från resultaten. Dessvärre är en nackdel att informationen blir ganska ytlig och styrd av vad vi har valt att inkludera i undersökningen²⁷. Detta kan minska relevansen i informationen i och med att den blir för generell och för lite anpassad efter hur enskilda individer tolkar situationen.²⁸

2.2 Undersökningsmetod

För att genomföra en undersökning kan kvalitativa och kvantitativa metoder användas. Kvalitativa metoder handlar om ord medan kvantitativa handlar om siffror.²⁹ Att skapa förståelse är de kvalitativa metodernas syfte och de kvantitativa metodernas avsikt är att förklara.³⁰ I de kvalitativa metoderna fångas individernas tolkningar upp medan i de kvantitativa frågas hur en objektiv verklighet ser ut och den leder till numeriska observationer.³¹ Studien kommer att baseras på en kvantitativ metod genom att undersöka 60 företags årsredovisningar för 2005 och 2006.

2.2.1 Kvantitativ metod

Den kvantitativa metoden passar bra när undersökarna har god kunskap inom ämnet och en klar problemformulering innan undersökningen genomförs. För att använda sig av denna metod krävs att klara värden och variabler finns som kan mätas. Den kvantitativa metoden passar bra när intresset i undersökningen ligger i att uttala sig generellt över en stor mängd enheter.³² En nackdel med den kvantitativa metoden är att den inte är individanpassad utan fokuseras på ett större urval. På grund av detta kan undersökningen bli mer inriktad på det som avses för samtliga undersökningsenheter vilket kan minska informationens relevans om

---

²⁶ Dag Ingvar Jacobsen, *Vad hur och varför?: metodval i företagsekonomi och andra samhällsvetenskapliga ämnen*. (Lund: Studentlitteratur, 2002).

²⁷ Ibid.

²⁸ Ibid.

²⁹ Ibid.

³⁰ Ib Andersen, *Den uppenbara verkligheten - Val av samhällsvetenskaplig metod*. (Lund: Studentlitteratur, 1998).

³¹ Jarl Backman, *Rapporter och Uppsatser*. (Lund: Studentlitteratur, 1998).

³² Jacobsen, *Vad hur och varför?*

den enskilda individen.³³

En kvantitativ synvinkel har valts genom att undersöka hur 60 börsnoterade företag har hanterat upplysningskravet enligt IAS 1 punkt 116 angående viktiga antaganden och osäkerheter i uppskattningarna i sina årsredovisningar för 2005 och 2006. För att erhålla god kunskap inom undersökningsområdet innan undersökningen påbörjades genomfördes en inledande diskussion med Pär Falkman. Falkman arbetar på Ernst & Young och är sakkunnig inom vårt valda område. Tillsammans med några kollegor har Falkman genomfört en studie över hur bolag som är noterade på Stockholmsbörsens A-lista bland annat har redovisat uppskattningar och bedömningar enligt IAS 1 i årsredovisningarna för 2005.

2.3 Urval

När en kvantitativ metod används är det av stor vikt att få en representativ bild av populationen. Det går inte att undersöka alla enheter vilket medför att urval måste göras.³⁴ När författarna vill garantera att särskilda slag av enheter kommer med, kan ett stratifierat urval genomföras. Vid användning av denna urvalstyp måste författarna göra en lista över populationen, en så kallad urvalsram. Tillvägagångssättet därefter blir att grupperna enheterna i olika kategorier utifrån redan befintlig information. Därefter kan urval göras inom de olika kategorierna.³⁵

Ett stratifierat urval har gjorts för att garantera att olika sektorer inkluderats i studien. Population utgörs av bolag som är noterade på Stockholmsbörsens, Large-, Mid- och Small Cap-lista. På Small Cap listan har företagen ett börsvärde understigande 150 miljoner euro medan på Mid Cap listan återfinns bolag med ett börsvärde mellan 150 miljoner till 1 miljard euro. Om företagen har ett börsvärde överstigande 1 miljard euro är företagen listade på Large Cap. Två gånger per år revideras listorna, vilket innebär att listorna kan skilja sig något åt med tiden då företag kan få ändrat börsvärde³⁶. Urvalet av företagen som ingår i studien fastställdes den 12 april 2007.

För att gruppera populationen i sektorer var utgångspunkten den internationella standarden GICS, Global Industry Classification Standard som används som ett klassificeringsinstrument på många börser runt om i världen. Denna standard är utvecklad av Morgan Stanley och Standard & Poor och har som syfte att underlätta investerarens analyser och förvaltning samt att möjliggöra en jämförelse mellan sektorer. Bolagen placeras i de olika sektorerna beroende på vilken huvudsaklig verksamhet som bedrivs, det vill säga det affärsområde som genererar mest intäkter till företaget. Enligt standarden delas företagen in i 10 olika sektorer där det sedan finns tre underkategorier; branschgrupper, branscher och underbranscher. Exempel på sektorer är Energi, Material, Dagligvaror, Industrivaror och –tjänster, Informationsteknik samt Hälsovård.³⁷ Intresset för studien var att jämföra skillnader mellan olika sektorer. I och med tidsrestriktionerna för vår studie valde vi att endast fokusera på två olika sektorer utifrån standardens gruppering. Slumpmässigt valdes sektorerna Industri och Hälsovård ut.

Inom Hälsovårdssektorn valdes inledningsvis att undersöka samtliga 27 företag. Företagen inom Industrisektorn var 65 stycken, vilka var betydligt fler än hälsovårdssektorn. Med

³³ Idar Magne Holme och Bengt Krohn Solvang, *Forskningsmetodik – Om kvalitativa och kvantitativa metoder*. (Lund: Studentlitteratur, 1997).

³⁴ Per Lekvall och Clas Wahlbin, *Information för marknadsföringsbeslut*. (Göteborg: IHM Publishing, 2001).

³⁵ Holme och Solvang, *Forskningsmetodik*.

³⁶ http://www.omxgroup.com/nordicexchange/Abouttrading/tradinginformation/Nordic_exchange/.

³⁷ Ibid.

anledning av detta valdes inte tjänsteföretag inom Industrisektorn att undersökas. Ett annat skäl att inte ta med tjänsteföretagen var att vi ansåg att de borde skilja sig så pass mycket från de mer producerande företagen inom sektorn. I Industrisektorn med undantag för tjänsteföretagen fanns 45 företag att undersöka. Enligt Lundahl och Skärvad bör ett stratifierat urval följas av ett sannolikhetsurval för att kunna generalisera populationen³⁸. Dock valdes att genomföra ett icke-sannolikhetsurval för Industrisektorn. Nackdelen med att göra ett sådant urval är att risken för systematiskt sneda urval öka³⁹. Vi anser att risken för ett systematiskt snett urval var väldigt liten då det ovan klargjorts att vi ville undersöka de mer producerande företagen. Eftersom företagens årsredovisningar inte studerades innan urvalet gjordes minskade risken för att vi valde strategiskt. Ett strategiskt urval är enligt Jacobsen när författarna väljer ut de enheter som de vet att de kommer få en viss information av⁴⁰. Vi anser inte att vårt urval kommer påverka våra möjligheter att generalisera populationen över företag i Industrisektorn som är inriktade mot produktion.

2.3.1 Bortfall

Vissa begränsningar gjordes för de företag som ingick i det första urvalet. Kriterier för att företagen skulle få vara med i undersökningen var att årsredovisningarna för 2006 var publicerade på företagens respektive hemsidor senast 25 april, 2007. Alternativt skulle kopior av årsredovisningarna ha skickats till oss från företagen via post eller e-mail senast samma datum som ovan. Det krävdes också att bolagen skulle ha varit noterade på Stockholmsbörsen senast 2005. Ytterligare kriterier var att företagen skulle ha räkenskapsår som sammanfaller med kalenderåret samt redovisa enligt IFRS. Inom hälsovårdssektorn fanns 21 företag kvar i urvalet efter bortfallet. För Industrisektorn var motsvarande siffra 39 stycken företag. Av de 21 företagen inom Hälsovårdssektorn är 4 stycken noterade på Large Cap-listan, 3 stycken noterade på Mid Cap-listan samt 14 stycken på Small Cap-listan. Motsvarande siffror för Industrisektorn är 15 stycken på Large Cap-listan, 12 stycken på Mid Cap-listan samt 12 stycken på Small Cap-listan.

2.4 Data och informationsinsamling

Vid datainsamling urskiljs två typer, primär- respektive sekundärdata. Primärdata är data som författarna själva har samlat in för det speciella undersökningsområdet, medan sekundärdata är tidigare redan insamlad data vars ändamål var till för andra undersökningar. Insamlingsproblemet avseende sekundärdatan ligger i att söka reda på information som är relevant. För primärdatan omfattar problematiken både i att söka upp informationen men också i att mäta och tolka den.⁴¹ I vår undersökning har vi använt oss av både typerna av datainsamling.

2.4.1 Primärdata

En inledande diskussion genomfördes med Pär Falkman för att få en klarare bakgrund till problemet med IAS 1 punkt 116 och för att erhålla vägledning till vilket urval av företag som studien kunde inriktas på. Inför samtalet med Pär Falkman hade ett frågeformulär förberetts. Dock valde vi att inte följa formuläret eftersom vi ansåg att en bättre helhetsbild erhöles över området om Falkman berättade fritt. Det är enklare att få ett samtal att flyta på om parterna har ögonkontakt med varandra⁴². Därför spelades samtalet in med Falkman istället för att

³⁸ Ulf Lundahl och Per-Hugo Skärvad, *Utredningsmetodik för samhällsvetare och ekonomer*. (Lund: Studentlitteratur, 1999).

³⁹ Holme och Solvang, *Forskningsmetodik*.

⁴⁰ Jacobsen, *Vad hur och varför?*

⁴¹ Lekvall och Wahlbin, *Information för marknadsföringsbeslut*.

⁴² Jacobsen, *Vad hur och varför?*

anteckna det som sades. En annan fördel med att spela in samtal är att undersökarna kan gå tillbaka och lyssna på svaren igen för att öka chanserna att de har uppfattat det respondenten sa på ett korrekt sätt⁴³. Efter intervjun lyssnades bandet igenom för att säkerställa att vi uppfattat och fått med allt som Pär Falkman sade.

Vi anser att vår egen undersökning av årsredovisningarna är primärdata. Visserligen är det redan dokumenterad information som är utgångspunkten men den är inte mätt och analyserad, utan det är något vi själva gör. Årsredovisningarna som har använts till empirin har antingen skickats till oss via post eller e-mail från företagen alternativt har de laddats ner direkt från respektive företags hemsida.

2.4.2 Sekundärdata

För att finna relevant sekundärdata har databaser tillgängliga via Ekonomiska biblioteket vid Göteborgs universitet använts. Exempel på databaser är bland annat, Gunda, Libris, FAR-Komplett samt Business Source Premier. Information söktes även via sökmotorn Google. Sökord som användes för att finna artiklar och litteratur var bland annat "IAS 1", "upplysningar", "transparens", "viktiga uppskattningar" och "brister i IFRS". Dessa sökord användes även på engelska.

Sekundärdata som har använts i det första skedet av studien och som bland annat det inledande kapitlet är uppbyggt på, har utgjorts av artiklar som behandlar problematiken kring upplysningar och som är publicerade i tidningen Balans. Även undersökningar gjorda av Öhrlings PriceWaterhouseCoopers, KPMG och Ernst & Young avseende hur företag redovisat och bör redovisa enligt IFRS för 2005 har använts. Vi har också läst Internationell redovisningsstandard i Sverige för att skapa oss en bild om vad IAS 1 punkt 116 innebär. Handelshögskolans databas för tidigare skrivna uppsatser och webbsidan Uppsatser.se har även nyttjats för att få en bild om vad som tidigare skrivits inom området.

Information till metodkapitlet har erhållits genom bibliotekets databaser Gunda och Libris. Litteratur som behandlar uppsats- och rapportskrivande har studerats. Vi har även använt böcker som belyser olika forskningsmetoder inom det samhällsvetenskapliga området och metoder för informationsinsamling.

För kapitlet som behandlar referensramen har böcker, rapporter och artiklar studerats. Artiklar från facktidskriften Balans och vetenskapliga artiklar från databasen Business Source Premier har lästs. Tidskrifter som de stora revisionsbyråerna publicerat har även studerats. Utgångspunkten för insamlingen av informationen för referensramen är densamma som för ovanstående stycken, det vill säga Ekonomiska bibliotekets sökmotorer. Till kapitlet som belyser referensramen har vi bland annat använt oss av litteratur som behandlar optimal transparens, institutionell isomorfism, nytta-kostnads begreppet, lärande organisationer samt förändringsprocesser. I valet av vilka standarder som presenteras i referensramen har utgångspunkten varit de upplysningar som företagen mest frekvent upplyser om.

2.5 Bearbetning och analys av det empiriska materialet

Enligt Andersen är det av stor vikt att författarna har en god och klar bild av de olika begrepp och kategorier som de ska använda sig av vid bearbetningen och analysen. Till exempel att

---

⁴³ Bo Davidsson och Runa Patel, *Forskningsmetodikens grunder - Att planera, genomföra och rapportera en undersökning*. (Lund: Studentlitteratur, 2003).

omvandla vissa begrepp så de blir empiriskt mätbara.⁴⁴ När en strukturerad observation genomförs är problemet väldefinierat och därmed är de situationer och beteende som ska ingå näst intill självklara. Undersökarna konstruerar ett ”observationsschema”, det vill säga att de ställer upp ett antal kategorier som fångar in det som är avsett att undersöka och därefter noterar de vilka undersökningsobjekt som tillhör de olika kategorierna.⁴⁵

Vid observation av vårt empiriska material utgick vi ifrån en strukturerad mall⁴⁶ som beskrivs i nästkommande stycke. När det empiriska materialet bearbetades gick årsredovisningarna igenom företag för företag och vi började med att granska 2005 års årsredovisning. IAS 1, punkt 116 förespråkar att företagen ska lämna upplysningar om viktiga antaganden och osäkerheter i noterna, det framgår dock inte exakt var och på vilket sätt det ska göras. På grund av detta sökte vi efter var i årsredovisningen företaget hade lämnat upplysningar om viktiga antaganden och osäkerheter, om de var redovisade under en egen not eller om de var integrerade i redovisningsprinciperna. Om företaget hade valt att redovisa upplysningarna i avsnittet om redovisningsprinciper studerades om de redovisat upplysningarna på ett för läsaren pedagogiskt sätt, exempelvis under en egen rubrik.

När informationen funnits avlästes vilka poster företaget hade upplyst om och de registrerades. Därefter fördes informationen in i en tabell där företagen var uppställda lodrätt i storleksordning för respektive sektor. Efter hand fylldes tabellen på vågrätt med vilka slags upplysningar företagen hade lämnat. Vad som från början skulle ingå i mallen grundades på de upplysningar vi trodde företagen skulle upplysa om. Upplyste företagen om ytterligare punkter kompletterades listan med dessa kategorier efter hand. Eftersom IAS 1, punkt 116 inte ger några riktlinjer om exakt vad företagen ska upplysa om är det svårt att på förhand bestämma vad som ska ingå. Vi ville få en överblick om vad företagen upplyser om därför valde vi att komplettera listan efterhand. För att göra sammanställningen överskådlig för läsaren slogs vissa upplysningsposter samman, exempelvis ersättningar till anställda och pensioner, tvister och ansvarsförbindelser samt garantier och avsättningar.

Efter att vi granskat 2005 års årsredovisning per företag gjorde vi därefter om proceduren för 2006. Vi jämförde därefter om företagen hade gjort likadant för de båda åren eller om det fanns några skillnader. Vi bedömde att en skillnad hade uppstått om företagen hade upplyst om samma post för de två åren men gjort förändringar i innehållet. Om företagen hade lagt till eller tagit bort någon post i upplysningarna ansåg vi inte detta vara en skillnad eftersom vi inte är tillräckligt insatta i företagen och dess ekonomiska situation. Dock har vi ansett att det har skett en förändring om företaget exempelvis tagit bort en post om uppskattningar och antaganden som enligt IAS 1 punkt 116 egentligen inte ska ingå. Exempel på detta är om företagen tagit bort allmänna upplysningar om hur framtida skattereglering och tolkningar av dessa kan komma att påverka de redovisade värdena i de finansiella rapporterna.

Vi har valt att presentera det empiriska materialet i procentform trots att urvalsstorleken är skev mellan sektorerna och storlekskategorierna. Det valda tillvägagångssättet grundar sig på att läsaren ska få en bättre överblick och kunna jämföra sektorer och storlekskategorier emellan på ett lättare sätt. Vi har dock kompletterat tabellerna i empirin med att ange det totala antalet företag per kategori.

⁴⁴ Andersen, *Den uppenbara verkligheten*.

⁴⁵ Davidsson och Patel, *Forskningsmetodikens grunder*.

⁴⁶ Se bilaga 1-4.

Vid analysen av det empiriska materialet ställdes vi inför vissa svårigheter som inkluderade en del tolkningssituationer. Den första svårigheten uppstod då vi skulle urskilja huruvida företagen hade uppfattat den skillnad som föreligger mellan punkt 113 och 116 i IAS 1. Punkt 113 nämner att företagen ska upplysa om de bedömningar som gjorts av företagsledningen vid tillämpningen av företagets redovisningsprinciper och som har den mest betydande effekten på de redovisade beloppen i de finansiella rapporterna. Punkt 116 kräver upplysningar om de viktigaste antagande om framtiden samt osäkerheter i uppskattningar som innebär en betydande risk för en väsentlig justering av de redovisade beloppen. Standarden framhäver tydligt att det råder en skillnad mellan dessa punkter men i vissa fall har det varit svårt att avgöra om företaget verkligen har uppfattat standarden korrekt. På grund av att företagen exempelvis använder rubriker som liknar formuleringen i punkt 113 och sedan presenterar informationen på olika sätt, har det ibland uppstått en situation som inneburit av vi tillsammans har bedömt huruvida upplysningarna avspeglar punkt 113 eller 116.

I vissa fall har det även varit svårt att avgöra huruvida företaget har upplyst om posten eller inte. Materialet har tolkats som så att företaget har ansetts lämna upplysningar om de nämner att bedömningar och uppskattningar har förekommit och tillägger vilka poster det rör sig om. Det kan dock ifrågasättas utifrån standardens krav om detta är tillräckligt men det är en fråga om kvalitet på upplysningen vilket kan vara svårt att ta en specifik ställning till.

2.6 Statistiskt test av det empiriska materialet

Med studien vill vi undersöka om listan företagen är noterade på eller sektor som företagen är verksamma inom har ett samband med de förändringar som observerats. För att säkerhetsställa om det föreligger *signifikanta* samband mellan de undersökta variablerna har ett χ^2 -test (Chi två test)⁴⁷ genomförts. Testet analyserar hur variablerna förhåller sig till varandra. Vidare utgår testet ifrån att variablerna är oberoende av varandra, vilket innebär att ett visst svar på en av variablerna inte påverkas av ett svar på den andra variabeln.⁴⁸ Då vi utför testen ställer vi upp en nollhypotes och en mothypotes.

I det första testet som vi utför ämnar vi att svara på om det råder en signifikant skillnad mellan sektorerna och förändring. Följande hypoteser används i det första testet:

H_0 : Sektorerna har *ingen påverkan* på om det har skett en förändring

H_1 : Sektorerna har *påverkan* på om det har skett en förändring

I det andra testet undersöker vi om det är en signifikant skillnad mellan de olika listorna företagen är noterade på och om en förändring har ägt rum. Följande hypoteser har ställts upp:

H_0 : Listan företagen är noterade på har *ingen påverkan* på om det har skett en förändring

H_1 : Listan företagen är noterade på har *påverkan* på om det har skett en förändring

För att genomföra testet användes statistikprogrammet SPSS för att göra en så kallad körning av datamaterialet och erhålla ett χ^2 -värde. Detta χ^2 -värde jämfördes sedan med ett kritiskt värde som inhämtades från en statistisk tabell över χ^2 -fördelningen.⁴⁹ Om χ^2 -värdet överstiger det kritiska värdet kan det med en viss grad av osäkerhet konstateras att det föreligger ett signifikant samband mellan variablerna.

---

⁴⁷ Annika Eliasson, *Kvantitativ metod från början*. (Studentlitteratur: Lund, 2006).

⁴⁸ Ibid.

⁴⁹ Se bilaga 5.

Det kritiska värdet varierar beroende på antalet frihetsgrader och vilken signifikansnivå som väljs. Frihetsgraden kan förklaras som friheten för slumpen att bestämma värdena i fördelningen.⁵⁰ I vårt test beräknas antalet frihetsgrader med formeln: $(k-1)*(r-1)$, där k representerar antalet kolumner och r antalet rader.⁵¹ Ju större antal frihetsgrader desto större påverkan har slumpen på värdena i fördelningen. Detta innebär att det kritiska värdet stiger i takt med antalet frihetsgrader. Signifikansnivån är risken att förkasta en sann nollhypotes, vilket är ett antagande som har ställts upp inför testet.⁵² Ett exempel på ett sådant antagande är; *variablerna är oberoende av varandra*. Risken att förkasta en sann nollhypotes går aldrig att helt eliminera utan vanliga värden är 5 procent, 1 procent respektive 0,1 procent.⁵³ Risken bestäms själv vilket inte är fallet med frihetsgrader. Ju högre risk som väljs av undersökarna desto lägre kritiskt värde erhålls vid samma antal frihetsgrader.

Varje framräknat χ^2 -värde motsvarar ett så kallat p-värde. P-värdet är sannolikheten för att slumpen ska ha frambringat den observerade skillnaden. P-värdet kan också förklaras som risken att vi felaktigt förkastar nollhypotesen.⁵⁴

2.7 Generaliserbarhet

Vid en kvantitativ studie önskar undersökarna ofta att kunna uttala sig om i vilken utsträckning resultaten kan generaliseras även för andra grupper och situationer än den undersöktes. För att kunna uttala sig generellt krävs att ett representativt urval genomförs.⁵⁵ Vi är både tids- och resursbegränsade vad gäller att slutföra denna studie vilket har medfört att vi valt att endast studera två sektorer. Dessa valdes ut slumpmässigt vilket har inneburit att vi själva inte kunnat påverka urvalets storlek i de båda sektorerna. Utfallet blev att Industrisektorn inkluderade 18 företag fler än Hälsovårdssektor. Således blev det också vissa skillnader i antal företag inom varje kategori av företag som vi tidigare nämnt. Ett större urval i Hälsovårdssektorns Large- respektive Mid Cap-lista hade varit att föredra men vi anser ändå att det studerade materialet har kunnat urskilja vissa mönster och bidragit till relevanta slutsatser.

2.8 Reliabilitet och validitet

När en undersökning genomförs är det viktigt att undersökningen har god validitet, vilket innebär att det som författarna undersöker är det som är avsett att studeras. Likaså fordras god reliabilitet, det vill säga att studien genomförs på ett tillförlitligt sätt.⁵⁶ För att studien ska utgöras av hög grad reliabilitet och validitet krävs att författarna under hela processen är kritiska och noggranna när materialet bearbetas.⁵⁷

2.8.1 Reliabilitet

För att en undersökning ska anses vara av hög reliabilitet bör det inte finnas några slumpmässiga fel. Detta erhålls när undersökningen är oberoende av vem som genomför den

---

⁵⁰ Göran Djurfeldt, Rolf Larsson och Ola Stjärnhagen, *Statistisk verktyglåda – samhällsvetenskapliga orsaksanalys med kvantitativa metoder*. (Studentlitteratur, Lund 2003).

⁵¹ Ibid.

⁵² Svante Körner och Lars Wahlgren, *Statistisk Dataanalys*. (Studentlitteratur: Lund, 2006).

⁵³ Ibid.

⁵⁴ Djurfeldt, Larsson och Stjärnhagen, *Statistisk verktyglåda*.

⁵⁵ Emma Bell och Alan Bryman, *Företagsekonomiska forskningsmetoder*. (Malmö: Liber Ekonomi, 2003).

⁵⁶ Davidsson och Patel, *Forskningsmetodikens grunder*.

⁵⁷ Holme och Solvang, *Forskningsmetodik*.

och under vilka omständigheter den genomförs på, samma resultat bör ändå erhållas.⁵⁸ Vi anser att reliabiliteten är hög i och med att informationen som finns i årsredovisningarna redan är publicerad och inte kommer att ändras. Om någon genomför samma undersökning igen kommer den personen kunna avläsas samma information som vi gjorde. För att en hög reliabilitet ska uppnås måste författarna utföra undersökningen på ett tillfredställande sätt samt vara noggrann och uppmärksam när informationen bearbetas⁵⁹. För att öka reliabiliteten undersökte vi var för sig samtliga årsredovisningar. En av oss började med att granska informationen angående upplysningarna i årsredovisningarna och dokumenterade det i undersökningsmallen. Därefter kontrollerade den andre om det som den första personen dokumenterat stämde överens med det som stod i årsredovisningarna. I de fallen det fanns skillnader mellan våra tolkningar diskuterades de igenom så vi utgick från samma utgångspunkt när bedömningarna gjordes.

För att öka reliabiliteten används ofta olika former av standardiseringar. Ju mer standardiserat något är ju högre reliabilitet präglas det ofta av.⁶⁰ Vår undersökningsmall som redan har förklarats ovan i avsnittet 2.5, utgörs förhållandevis av hög standardisering som bidrar till att reliabiliteten ökar. Det som gör att reliabiliteten i en undersökning skulle kunna minska är om de olika personerna som utför undersökningen tolkar informationen på olika sätt. För att minska den risken gick vi noggrant igenom tillvägagångssättet för undersökningen av årsredovisningarna innan vi började granska dem och dokumentera dess innehåll.

Vi genomförde en inledande intervju med Pär Falkman för att skapa oss en bra utgångspunkt för undersökningen. Eftersom vi inte använde oss av en strukturerad intervjumall är det svårt för någon annan att göra om samma intervju med honom, vilket gör att reliabiliteten minskar. Dock spelade vi in intervjun på band vilket ökade reliabiliteten. Detta på grund av att senare forskare skulle kunna lyssna på intervjun som vi genomförde och erhålla samma information som vi och då kunna få samma utgångspunkt som vi.

Eftersom sekundärkällorna som vi har använt oss av i undersökningen är framtagna via biblioteket och dess databaser gör att en ny forskare skulle kunna få tillgång till samma information som vi, vilket bidrar till att reliabiliteten förstärks.

2.8.2 Validitet

Reliabel information är en nödvändig förutsättning men det är inte tillräckligt utan det krävs att informationen som tas fram också är valid.⁶¹ För att undersökningen ska utmärkas av en hög grad av validitet är det av vikt att det som redogjorts i frågeställningen verkligen har undersökts.⁶² Enligt Patel och Davidsson är graden av säkerhet det avgörande för den kvantitativa undersökningens kvalitet.⁶³ När en mätning genomförs präglas den av hög validitet om det som mäts verkligen var det som var avsett att mätas⁶⁴.

Vi anser att undersökningen har hög validitet eftersom vi har funnit information i företagets årsredovisningar som hjälper oss att svara på frågeställningen som vi har redogjort för i problemställningen. Innan vi började använda undersökningsmallen som underlag vid

---

⁵⁸ Lundahl och Skärvad, *Utredningsmetodik för samhällsvetare och ekonomer*.

⁵⁹ Holme och Solvang, *Forskningsmetodik*.

⁶⁰ Lundahl och Skärvad, *Utredningsmetodik för samhällsvetare och ekonomer*.

⁶¹ Holme och Solvang, *Forskningsmetodik*.

⁶² Ibid

⁶³ Davidsson och Patel, *Forskningsmetodikens grunder*.

⁶⁴ Bell och Bryman, *Företagsekonomiska forskningsmetoder*.

granskningen av årsredovisningarna hade vi tillsammans gått igenom mallen noggrant för att fastställa att vi skulle få med det som kunde hjälpa oss att svara på frågeställning. Efter att båda två genomfört granskningen kontrollerades materialet ytterligare en gång för att säkerhetsställa att rätt information inkluderats. I och med att undersökningsmallen kompletterades successivt bidrog det till ökad validitet eftersom ytterligare poster inkluderades som hjälpte till att svara på undersökningsfrågan.

En ytterligare faktor som bidrog till att validiteten förstärktes var vid intervjun med Pär Falkman. Våra möjligheter att erhålla god kunskap om området vi hade för avsikt att undersöka ökade eftersom Falkman berättade fritt om området. Därmed blev inte intervjun styrd och vinklad utifrån vår kunskap.

3 REFERENSRAM

Inledningsvis i kapitlet redogörs för bakgrund och definition av en rättvisande bild. Vidare presenteras IAS 1, med betoning på punkt 116. Efter det framställs standarderna som berörs av företagens upplysningar av IAS 1 punkt 116. Vidare presenteras tidigare undersökningar som bland annat har belyst upplysningskraven. Därefter beskrivs olika underlag som kan tänkas vara en förklaring eller ett motiv till att de företagen vi undersökt i denna studie har redovisat upplysningar enligt IAS 1 på ett särskilt sätt.

3.1 Rättvisande bild

IAS 1 behandlar hur företag ska utforma sina finansiella rapporter så att dessa representerar en *rättvisande bild*. I den engelska litteraturen nämns begreppen *True and fair value* och *fair presentation*. Dessa begrepp brukar dock allt som oftast ges samma innebörd.⁶⁵ En definition av *rättvisande bild*, som är den svenska översättningen i IAS 1, har officiellt aldrig tagits fram och det har argumenterats att detta varken är önskvärt eller uppnåeligt eftersom begreppet är dynamiskt.⁶⁶ Tidigare har intresset för begreppet varit mycket svagt men då inflationen tog vid på 1970-talet tog diskussionen fart om den konflikt som förelåg mellan den rättvisande bilden och redovisning till historisk kostnad. Vidare uppstod frågan om vilken av den ordinära, bokstavliga eller tekniska mening som skulle tillskrivas begreppet.⁶⁷ Rättvisande bild har tolkats på åtskilliga sätt. Enligt den kontinentala tolkningen ska redovisningen upprättas så att lagar och förordningar följs medan den anglosaxiska tolkningen förespråkar att avvikelser från lag och rekommendationer ska tillåtas för att kunna presentera en rättvisande bild av företaget.⁶⁸ I det andra utkastet av EU:s fjärde direktiv 1974 togs begreppet in vilket var en annan anledning till det ökade intresset, både inom den akademiska och professionella litteraturen.⁶⁹

I IASBs föreställningsram lämnas ingen direkt definition av rättvisande bild. Det framhävs istället att finansiella rapporter som ges kvalitativa egenskaper i form av till exempel *begriplighet, relevans, neutralitet och fullständighet* samt upprättas enligt relevanta standarder, vanligtvis återspeglar en bild som kan anses vara rättvisande.⁷⁰ I IAS 1 återges liknande resonemang om rättvisande bild där en korrekt tillämpning av IFRS, tillsammans med ytterligare upplysningar om så krävs, förmodas ge rättvisande finansiella rapporter.⁷¹

Då de finansiella rapporter upprättas enligt IFRS krävs det att ledningen gör vissa uppskattningar och antaganden. Dessa påverkar det värde och därmed den rättvisande bilden som presenteras i rapporterna. Exempelvis kan ledningen tänkas behöva göra uppskattningar då ett marknadsvärde saknas på en specifik tillgång eller vilken påverkan den åldrande tekniken får på inventarierna. Andra uppskattningar kan till exempel vara diskonteringsränta, löneökningar och prisfluktuationer.⁷²

⁶⁵ Lisa Evans "The true and fair view and the fair presentation override of IAS 1" *Accounting and Business Research* 4, (2003): 311-325.

⁶⁶ Ibid.

⁶⁷ Ibid.

⁶⁸ Dag Smith, *Redovisningens Språk* (Lund: Studentlitteratur, 2002).

⁶⁹ Evans, "The true and fair view".

⁷⁰ IASBs Föreställningsram, p 46.

⁷¹ IAS 1, p13.

⁷² IAS 1, p 117.

3.2 IAS 1

Den första versionen av IAS 1 publicerades 1975 med namnet *Disclosure of accounting policies*. Sedan dess har standarden utvecklats och i juli 1998 antogs en ny version av standarden där bland annat namnet ändrades till *Presentation of financial statements*. I slutet av 2003 reviderades standarden återigen för att sedan börja gälla från och med 2005.⁷³ I mars 2006 gav IASB ut ett utkast, en så kallad *Exposure draft* med föreslagna ändringar till IAS 1 i syfte att komma närmare den motsvarande amerikanska standarden.⁷⁴

Bland förslagen fanns bland annat att företagen ska presentera alla intäkter och kostnader separat från ändringarna i eget kapital som uppkommer genom transaktioner med ägarna.⁷⁵ Det fanns också förslag på att vissa begrepp ska ändras, exempelvis att *balance sheet* ska ersättas av *statements of financial position*. Fram till och med den 17 juli 2006 kunde alla som ville lämna kommentarer på den utgivna *Exposure draften* vilket också gjordes av bland annat användare, revisionsbyråer, företag och normsättare.⁷⁶

De flesta kommentarerna avslöjade ett stort missnöje med de flesta föreslagna ändringarna. Nästan en fjärdedel tyckte att utkastet mest resulterat i diskussioner och inte i betydande förändringar som kan vara till nytta för dem som redovisar enligt IFRS.⁷⁷ Andra som gav kommentarer hävdade att det var fel tillfälle att publicera ett utkast. De konstaterade vidare att företagen som implementerade IFRS från 2005 fortfarande befinner sig i en lärandeprocess. Detta innebär enligt dem som kommenterade att inga förslag till ändringar är att föredra.⁷⁸ IASB har lyssnat på många olika intressenter och uppmärksammat behovet av stabilitet vilket har medfört att IASB beslutat om att inga större förändringar kommer att äga rum förrän den 1 januari 2009.⁷⁹ Detta innebär således att inga av utkastets förändringar för IAS 1 kommer att träda i kraft innan detta datum.⁸⁰

3.2.1 Viktigaste källorna till osäkerhet i uppskattningarna

I den reviderade versionen av IAS 1, som började gälla från räkenskapsåret 2005, finns det bland annat ett tillägg som innebär att företagen ska precisera *de viktigaste antagandena om framtiden och andra viktiga källor till osäkerhet i uppskattningar på balansdagen*. Dessa ska vidare vara av sådan karaktär att de kan innebära en betydande risk för att det ska ske en väsentlig justering av det redovisade beloppet under det nästkommande räkenskapsåret.⁸¹ Enligt IAS 1 är poster som utelämnas eller redovisas felaktigt väsentliga om de påverkar de beslut som användaren fattar utifrån de finansiella rapporterna.⁸² För de tillgångar och skulder där ovannämnda antaganden och uppskattningar är en del, ska företaget i enlighet med punkt 116 upplysa i noterna om tillgångarnas och skuldernas karaktär och det redovisade beloppet på balansdagen.⁸³

I paragraferna 117-124 står det mer utförligt beskrivet vilka dessa antaganden och uppskattningar är och hur de ska presenteras. I punkt 118 nämns exempelvis att de antaganden

⁷³ <http://www.iasplus.com/standard/ias01.htm>.

⁷⁴ Liz Hickley, "A question of presentation" *Accountancymagazine.com* 5, (2006).

⁷⁵ Ibid.

⁷⁶ IASB, "Comment letter Analysis ED IAS 1" *Agenda Paper 14 IASB*, (2006).

⁷⁷ Ibid.

⁷⁸ Ibid.

⁷⁹ <http://www.iasb.org/Current+Projects/No+new+major+standards+to+be+effective+before+2009.htm>.

⁸⁰ <http://www.deloitte.com/dtt/article/0,1002,sid%253D38889%2526cid%253D134318,00.html>.

⁸¹ IAS 1, p 116.

⁸² IAS 1, p 11.

⁸³ IAS 1, p 116.

och uppskattningar som företaget ska lämna upplysningar om enligt punkt 116 är de antagandena och uppskattningarna som är förknippade med ledningens svåraste, mest subjektiva eller mest komplexa bedömningar. Vidare skrivs i samma punkt att ju fler variabler och antagande som påverkar det framtida utfallet desto mer subjektiva och komplexa blir bedömningarna. I punkt 120 står det preciserat att företaget ska presentera upplysningarna på ett sådant sätt att användaren kan förstå vilka bedömningar och uppskattningar ledningen har gjort. Vidare nämns exempel på upplysningar som kan tas upp. Dessa är:

- a. *Antagandets karaktär eller andra osäkerheter i uppskattningarna*
- b. *Redovisade värdens känslighet för metoder*
- c. *De förväntade utfallet av en osäkerhet och intervallet av rimligt möjliga utfall under nästkommande räkenskapsår.*
- d. *En förklaring av ändringar som gjorts av tidigare antaganden rörande dessa tillgångar och skulder, om osäkerheten kvarstår.*⁸⁴

I punkt 121 ges dock företag en möjlighet att undvika att lämna upplysningar om dessa inkluderar budgetinformation eller prognoser. Punkt 123 klarlägger att de bedömningar som företagsledningen gör i samband med tillämpningen av företagets redovisningsprinciper som beskrivs i punkt 113 inte sammanfaller med dem som beskrivs i punkt 116. Skillnaden ligger således i att punkt 113 kräver upplysningar om de bedömningar som görs av företagsledningen vid tillämpningen av dess redovisningsprinciper och som har den mest betydande effekten på de redovisade beloppen. Punkt 116 kräver däremot upplysningar om viktiga källor till osäkerhet i uppskattningar som kan komma att medföra en väsentlig justering av de redovisade beloppen under det följande räkenskapsåret.⁸⁵

3.3 Upplysningskrav enligt enskilda standarder

För att ge läsaren en bättre förståelse till vad som kan vara viktiga antaganden eller uppskattningar kommer nedan de områdena som vi noterat att företagen mest frekvent upplyser om att presenteras. Dock har vi begränsat informationen till de upplysningskrav som specifikt ställs angående antaganden och uppskattningar i respektive standard. I IAS 1 punkt 124 står det nämligen skrivet att ”*upplysningar om vissa av de huvudantaganden som annars skulle krävas enligt punkt 116 krävs enligt andra standarder*”⁸⁶.

3.3.1 Immateriella anläggningstillgångar

I IAS 38 anges det att aktivering av en immateriell anläggningstillgång endast krävs om nämnda kriterier i standarden är uppfyllda. Exempelvis ska företaget kunna identifiera tillgången, ha kontroll över den samt kunna påvisa att den ger ekonomiska fördelar i framtiden. Standarden tar vidare upp hur de redovisade värdena ska beräknas samt vilka upplysningar som ska lämnas i samband med dessa tillgångar.⁸⁷ För de immateriella anläggningstillgångar som har en begränsad nyttjandeperiod, ska företaget upplysa om de tillämpade nyttjandeperioderna eller avskrivningssatserna samt avskrivningsmetoderna.⁸⁸ Vidare kräver IAS 38 att företag, som redovisat en immateriell tillgång med obegränsad nyttjandeperiod, upplyser om de faktorer som ledde fram till slutsatsen att nyttjandeperioden är obegränsad. Utöver detta ska företaget belysa den faktor eller faktorer som ”*spelade en*

---

⁸⁴ IAS 1, p 120.

⁸⁵ IAS 1.

⁸⁶ IAS 1, p 124.

⁸⁷ IAS 38 Immateriella tillgångar, p 1.

⁸⁸ IAS 38, p 118.

betydande roll” då företaget konstaterade att tillgången har en obegränsad nyttjandeperiod.⁸⁹ Standarden nämner också att företagen ska lämna upplysningar om de immateriella anläggningstillgångarna som har minskat i värde i enlighet med IAS 36 – *Nedskrivningar*.⁹⁰

3.3.2 Nedskrivning av Goodwill

Goodwill får enligt IAS 38 inte skrivas av utan ska istället i enlighet med IAS 36 årligen eller närhelst det finns tecken på en värdenedgång, prövas om det föreligger ett nedskrivningsbehov.⁹¹ Vid nedskrivningsprövningen jämförs återvinningsvärdet med det bokförda värdet av goodwillen för att se om det finns ett nedskrivningsbehov. I samband med att företaget beräknar återvinningsvärdet görs flera uppskattningar. Enligt IAS 36 punkt 134 ska företaget exempelvis upplysa om:

- Viktiga antaganden som ledningen gjort vid beräkningen av återvinningsvärdet, exempelvis vad som kassaflödesprognoserna eller verkligt värde minus försäljningskostnader baserats på.
- Den metod som företagsledningen använder för att fastställa värdena som är inkluderat i varje antagande
- Tillväxttakten och diskonteringsfaktorn, om ledningen baserar återvinningsvärdet på kassaflödesprognoser.⁹²

3.3.3 Ersättning till anställda/Pensioner

Enligt IAS 19 ska företagen lämna upplysningar som gör det möjligt för användaren att bedöma karaktären på exempelvis företagens förmånsbestämda planer och de ekonomiska följderna av ändringar i dessa planer.⁹³ Upplysningarna om dessa ska bland annat innehålla information om underlaget för att fastställa den förväntade avkastningen på förvaltningstillgångarna och den effekt denna grund har på de viktigaste förvaltningstillgångarna.⁹⁴ Vidare ska företaget lämna upplysningar om de viktigaste aktuariella antaganden som har använts för att beräkna värdet av de förmånsbestämda planerna. Dessa antaganden inkluderar bland annat livslängd, personalomsättning, diskonteringsränta, löneökningstakt samt framtida sjukvårdskostnader.⁹⁵

3.3.4 Uppskjuten skatt

IAS 12 behandlar inkomstskatter och anger vidare vilka upplysningar som ska presenteras. Om företaget exempelvis redovisar uppskjutna skattefordringar i balansräkningen och utnyttjandet av dessa är beroende av framtida skattepliktiga överskott, ska det upplysas om de förhållanden som motiverar redovisningen av skattefordran.⁹⁶

3.3.5 Avsättningar

En avsättning definieras som en skuld som är oviss vad gäller beloppet och tidpunkten för reglering.⁹⁷ Enligt IAS 37 ska företag beakta en rad olika faktorer då en avsättning beräknas. I beaktning ska bland annat risk och osäkerhet tas samt framtida händelser såsom lagändringar

---

⁸⁹ IAS 38, p122.

⁹⁰ IAS 38, p 120.

⁹¹ IAS 38, p 108.

⁹² IAS 36 Nedskrivningar, p 134.

⁹³ IAS 19 Ersättning till anställda, p 120.

⁹⁴ IAS 19 p 120A l.

⁹⁵ Ibid.

⁹⁶ IAS 12 Inkomstskatter, p 82.

⁹⁷ IAS 37 Avsättningar, eventalförpliktelser och eventualtillgångar, IN2.

eller teknikförändringar. Vidare ska avsättningarna nuvärdesberäknas med en diskonteringsränta som återspeglar pengarnas värde över tiden och de risker som är förknippade med skulden.⁹⁸ Företagen ska lämna upplysningar som bland annat innefattar anvisningar om osäkerheterna om beloppen eller tidpunkten för dess utflöde. Vidare ska företagen, ”*där det är nödvändigt för att ge tillräcklig information*”, lämna information om de betydelsefulla antaganden som gjorts om exempelvis framtida händelser.⁹⁹ I vissa sällsynta fall tillåts företaget att utelämna stora delar av de upplysningskraven om det kan ha en inverkan på utgången av en tvist som företaget är part i. Dock ska företaget ange tvistens karaktär tillsammans med en förklaring till varför upplysningar har utelämnats.¹⁰⁰

3.3.6 Intäkter

IAS 18 behandlar hur intäkter från olika typer av transaktioner och händelser ska hanteras i redovisningen. Den viktigaste frågan är när en intäkt ska redovisas i resultaträkningen, vilket är vid den tidpunkten då det är sannolikt att de framtida ekonomiska fördelarna kommer företaget till godo och dessa går att beräkna på ett tillförlitligt sätt.¹⁰¹ Enligt standarden ska det lämnas upplysning om de principer som tillämpas för intäktsredovisning samt vilka metoder som har nyttjats vid fastställandet av färdigställandegraden vid transaktioner som inkluderar tjänsteuppdrag.¹⁰²

3.3.7 Materiella anläggningstillgångar

Materiella anläggningstillgångar regleras i IAS 16. Syftet med denna standard är att läsaren av de finansiella rapporterna ska kunna ta del av vilka investeringar i materiella anläggningstillgångar som företaget gör och hur värdet av dessa förändras. Standarden nämner tre frågor som är av stor vikt vid redovisning av materiella anläggningstillgångar. Dessa inkluderar huruvida utgifter ska aktiveras i balansräkningen, beräkning av anskaffningsvärdet samt hur avskrivningar och nedskrivningar ska redovisas.¹⁰³ Enligt upplysningskraven ska företaget bland annat lämna information angående de värderingsgrunder som användes för att beräkna anskaffningsvärdet samt vilka avskrivningsmetoder som har använts. Vidare ska företaget upplysa om de materiella anläggningstillgångarnas nyttjandeperioder och avskrivningssatser.¹⁰⁴ Standarden nämner dessutom att val av avskrivningsmetod och uppskattning av nyttjandeperiod är en fråga om bedömningar. Upplysningarna om dessa bedömningar syftar till att underlätta för användaren av de finansiella rapporterna att göra en egen bedömning av de principer som företaget valt samt skapa bättre förutsättningar för jämförelse med andra företag.¹⁰⁵ En annan situation då ett företag ska lämna upplysningar i enlighet med IAS 16 är då materiella anläggningstillgångar är redovisade till ett omvärderat belopp. Om detta är fallet ska företaget exempelvis lämna upplysningar om de ”*betydande antaganden*” som har gjorts vid uppskattningen av det verkliga värdet.¹⁰⁶

---

⁹⁸ IAS 37, IN6.

⁹⁹ IAS 37, p 85.

¹⁰⁰ IAS 37, p 92.

¹⁰¹ IAS 18 Intäkter.

¹⁰² IAS 18, p 35.

¹⁰³ IAS 16 Materiella anläggningstillgångar, p 1.

¹⁰⁴ IAS 16, p 73.

¹⁰⁵ IAS 16, p 75.

¹⁰⁶ IAS 16, p 77.

3.4 Tidigare undersökningar

I maj 2004 gjorde PriceWaterhouseCoopers en undersökning som belyste i vilken grad 310 europeiska företag ansåg sig vara förberedda på implementeringen av IFRS det kommande räkenskapsåret.¹⁰⁷ Studien konstaterade bland annat att de större företagen¹⁰⁸ hade kommit längre fram i processen att implementera IFRS jämfört med mindre företag. Detta gap kunde förväntas enligt författarna både med anledning av att större företag ställs inför en mer omfattande uppgift vid övergången till IFRS men också på grund av skillnaden i de tillhandahållna resurserna för övergångsprocessen i olika företag.¹⁰⁹ Dock höjdes en varningsflagg för att de mindre företagen inte kommit så långt i processen. Dessa har i vissa fall inte samma avancerade datasystem vilket kan tänkas innebära en svårare övergång till IFRS. Studien visade vidare på att det inte förekom några större skillnader mellan företag i olika branscher. I en uppföljande studie i slutet av samma år bekräftades den bild som tidigare framhävts, nämligen att de mindre företagen är långt ifrån de större företagen när det gäller förberedelserna inför övergången.¹¹⁰

I KPMG:s kundtidningen Forefront presenterades en undersökning av 60 noterade svenska bolags årsredovisningar för 2005. Författarna konstaterar bland annat att det råder en otydlighet vad gäller bolagens upplysningar om viktiga antaganden om framtiden och källor till osäkerhet i olika uppskattningar. Det framhävs att få bolag av dessa 60 har tydligt presenterat dessa upplysningar. Den rekommendation som ges i studien för de nämnda bristerna är att bolagen ska begränsa de områden som presenterats så att läsaren lätt kan urskilja vilka antagande som verkligen är kritiska och osäkra.¹¹¹

I en liknade studie av Jan Buisman framhålls även att företagen har gjort mer eller mindre lyckade försök att lämna bra upplysningar om viktiga uppskattningar och bedömningar. Buisman konstaterar att de flesta bolagen har angett att upprättandet av årsredovisningen kräver att uppskattningar och bedömningar görs och att verkligheten senare kan visa sig vara annorlunda än vad som bedömts.¹¹² Han menar dock att vissa av bolagen har misslyckat med att ”förverkliga tankarna bakom IFRS”¹¹³. Eftersom bolagen, under rubriken *viktiga antaganden och uppskattningar* upplyser om sådant som inte kan anses vara av den viktigaste karaktären. Buisman nämner som exempel de bolag som upplyser om att kreditförlusterna baseras på en uppskattning. Att detta är en uppskattning menar han redan är uppenbart för läsaren och företagen borde ha gjort viktigare antaganden och uppskattningar där upplysningar ska ges. Som en generell slutsats anser Buisman att det i vissa fall saknas väsentlig information i årsredovisningarna men tillägger att övergången är en komplicerad process och det är därför svårt att nå målet det första året.¹¹⁴

Även Ernst & Young har studerat hur lyckad implementeringen av IFRS blev i årsredovisningarna för 2005. I denna studie noterades också bristande upplysningar vad gäller uppskattningar och bedömningar. Det konstateras att kvalitén på resonemangen är väldigt

¹⁰⁷ PriceWaterhouseCoopers “IFRS Ready to take the plunge? – Survey of over 300 companies readiness for IFRS” Pricewaterhousecoopers (2004).

¹⁰⁸ Till större företag räknas de som har ett marknadsvärde över 10 miljarder euro.

¹⁰⁹ Ibid.

¹¹⁰ Ibid.

¹¹¹ Anrell och Edlund, ”Andra året med IFRS”.

¹¹² Buisman, Jan, ”Första erfarenheterna av IFRS”.

¹¹³ Buisman, Jan, ”Första erfarenheterna av IFRS,” 3.

¹¹⁴ Buisman, Jan, ”Första erfarenheterna av IFRS”.

skiftande på grund av att området är nytt för svenska noterade bolag. Studien visar att ca 40 procent av de studerade företagen gör upplysningarna mycket bra. Denna slutsats grundar sig i att företagen metodisk går igenom relevanta redovisningsområden och redogör för väsentliga bedömningar som har gjorts vid framställningen av redovisningen. De företag som får väldigt lågt betyg är de som endast anger nedskrivningsprövningen av goodwill som det område där uppskattningar och bedömningar har legat till grund för redovisningen. Författarna anser också att mängden information som lämnas beror i stor utsträckning på hur svåra bedömningar som måste göras i det enskilda företaget. Detta innebär i vissa fall att det är tillräckligt med att belysa ett fåtal områden. Författarna till studien anser att bristerna i upplysningar beror på att standarden har misstolkats vilket synliggörs då betydande likheter finns mellan avsnitten *Redovisningsprinciper* och *Gjorda uppskattningar och bedömningar*. Bristerna anses också bero på att viss information är av den karaktär att företagen inte vill presentera den i de finansiella rapporterna.¹¹⁵

3.5 Optimal transparens

Transparens är ett ord som har nyttjats flitigt i de senaste årens samhällsdebatt. Termen kan ha flera betydelser beroende på situation men den underliggande betydelsen kan kopplas samman med informationsasymmetri. Vid upptäckandet av den senaste tidens företagsskandaler i bland annat Enron, Parmalat och Worldcom har det debatterats kring ett utökat krav på transparens. Oxelheim hävdar att kostnaden som ett företag får betala för bristen på transparens är en lägre värdering av företaget samt högre kapitalkostnad och minskade investeringar då intressenter inte har en tillfredställande informationstillgång över företagets affärer.¹¹⁶ Det finns flera tillvägagångssätt för att komma tillrätta med problemen och därmed skapa bättre förutsättningar för företaget. Ett tillvägagångssätt för att göra transparens tydligare skulle exempelvis vara att implementera nationella eller regionala regelverk. Införandet av regelverk skulle kunna resultera i högre tillväxt. IFRS är ett exempel på regelverk som har implementerats. Det konstateras dock att små och medelstora företag inte anser ökad transparens vara den mest lämpliga vägen för att skapa förutsättningar i framtiden.¹¹⁷

I skuggan av de inträffade företagsskandalerna har det underförstått antagits att ju mer information ett företag lämnar desto bättre. Åtskilliga mängder information har lämnats vilket i många fall lämnat läsaren i förvirring. Någonstans i mängden av information kan dock en gräns urskiljas där en optimal transparens har uppnåtts.¹¹⁸ Vad som kan anses vara optimalt beror på från vilket perspektiv det ses ifrån. Ur ett aktieägarperspektiv definieras optimalt på ett visst sätt medan företaget definierar det på ett annat. I företagets situation finns det en övre gräns i informationsflödet som inte ska passeras för att inte avslöja sådan information som åsamka skada för företaget. På längre sikt bör de båda definitionerna sammanfalla vilket kan tänkas innebära att aktieägaren måste ändra sin syn på vad optimal transparens är.

3.5.1 Makroekonomiska effekter

Vi lever idag i en ekonomisk och finansiellt integrerad värld vilket gör det osannolikt att inget företag ska påverkas av makroekonomiska effekter. Detta innebär således att samtliga företag bör ha en kvalificerad analys av huruvida företaget påverkas av förändringar i de

¹¹⁵ Ernst & Young, "Implementeringen av IFRS".

¹¹⁶ Jens Forssbaeck och Lars Oxelheim, "Transparency, Capital Formation and Economic Growth". I Lars Oxelheim, *Corporate and institutional Transparency for Economic Growth in Europe*, (Amsterdam: Elsevier, 2006).

¹¹⁷ Lars Oxelheim, "Ingen indikation på ökad transparens" *Balans 4*, (2006).

¹¹⁸ Forssbaeck och Oxelheim, "Transparency". I Oxelheim, *Corporate and institutional*.

makroekonomiska faktorerna. Frågan kvarstår dock vad som kan anses vara optimal transparens. Det utbud av upplysningar som aktieägarna efterfrågar kan urskiljas från de olika redovisningsstandarderna som är utarbetade inom olika områden. Oxelheim kritiserar de företag som enbart lämnar information om vilka poster de gör uppskattningar inom och inte lämnar mer utförlig information. Att endast ange om bedömningarna kommer att få små eller stora effekter framöver är bara ett försvar för ett dåligt resultat som egentligen inte ger information om det framtida värdet för intressenterna.¹¹⁹

IAS 1 har inte den kraftfulla formuleringen som skulle vara önskvärd ur ett aktieägarperspektiv. Exempelvis skrivs det i punkt 9 att ”många företag lämnar...”, vilket bara antyder en praxis. Oxelheim menar också att punkt 121 tar bort kravet på upplysning om vilken inverkan makroekonomiska faktorer har på företaget då paragrafen tillåter att utelämna upplysningar om budgetinformation och prognoser. Vidare anser Oxelheim att IAS 1 punkt 9 ska kräva kvantifierad information av de makroekonomiska faktorerna samtidigt som den måste bli bindande. Till detta vill Oxelheim att upplysningskraven om de viktigaste källorna till osäkerheter i uppskattningarna ges ett likartat förtydligande. Att IAS 1 har utformats på ett sätt som inte ålägger företaget att presentera upplysningar som når upp optimal transparens ur ett aktieägarens perspektiv, beror enligt Oxelheim på att hänsyn har tagits till vissa förhållanden. Exempelvis kan vissa företag och industrier med homogena produkter eller marknadspriser tänkas vara extra sårbara vilket innebär att information om makroekonomiska förändringar blir väldigt känsligt att ge.¹²⁰

Oxelheim menar att transparensen inte har tilltagit sedan IFRS infördes. Företagen är en bit ifrån optimal transparens vilket kan bero på att styrelsen inte valt att prioritera detta område. En annan anledning kan tänkas vara att konkurrerande företag inte vill lämna ut känslig information som kan påverka dem negativt. Dock tror Oxelheim att intressenterna kommer få gensvar på sina krav om klarare information genom att standarderna utvecklas i framtiden. Oxelheim ger förslag på att göra paragraferna 8,116 och 120 i IAS 1 kvantitativa och bindande.¹²¹

3.6 Nyttan – Kostnad

I IASB's föreställningsram står skrivet att nyttan av informationen bör vara större än den kostnad som uppstår att tillhandahålla den.¹²² Att producera redovisning kan ses som en vanlig ekonomisk aktivitet där det både finns en kostnadssida respektive intäktssida. Enligt Smith kan nyttan eller intäkten ses som det värde som skapas från att bättre beslut kan fattas utifrån den tillgängliga informationen. Kostnaden kommer sig från att producera, kommunicera och använda den framtagna informationen.¹²³ Om den utökade eller förbättrade redovisningsinformationen skulle medföra bättre beslut är detta alltför inte tillräckligt för att ta fram informationen om inte nyttan av dessa beslut överstiger kostnaden. Kriteriet, att intäkten ska överstiga kostnaden, är lätt att formulera men svårare att konkretisera.¹²⁴ Ett företag kan tycka det vara väldigt relevant att exempelvis ta fram ytterliggare upplysningar men att samtidigt ge denna förbättring ett värde kan anses vara nästintill omöjligt. Vidare kan tänkas att kostnaden inte alltid tillfaller den som drar nytta av informationen och blir därmed svår att beräkna. Avvägningen mellan nytta och kostnad måste därför göras genom

---

¹¹⁹ Ibid.

¹²⁰ Oxelheim, ”Ingen indikation på ökad transparens”.

¹²¹ Ibid.

¹²² IASB's Föreställningsram, p 44.

¹²³ Smith, *Redovisningens Språk*.

¹²⁴ Ibid.

bedömningar.¹²⁵

3.7 Institutionell isomorfism

I en artikel från 1983 presenterar DiMaggio och Powell flera aspekter vad som gör att organisationer tenderar att bli alltmer lika.¹²⁶ Termen isomorfi betyder ”strukturlikhet”.¹²⁷ Hawley presenterar en definition av isomorfism där termen innebär en begränsad process som tvingar en enhet i en större population att efterlikna andra enheter som befinner sig inom samma bransch och ställs inför liknande villkor. DiMaggio och Powell hävdar att organisationer inte förändras på grund av den rådande konkurrensen eller önskan för högre effektivitet utan andra aspekter har en större inverkan på förändringar. Författarna ställer sig således frågan varför det råder en så häpnadsväckande homogenitet mellan olika företagsformer och verksamheter. Senare i artikeln presenterar de tre anledningar till varför en sådan likformighet uppstår.¹²⁸

Den första anledningen benämner författarna *tvingande isomorfism*. Denna kommer sig av de formella och informella påtryckningar som en organisation utsätts för, antingen från andra organisationer eller från kulturella förväntningar i samhället. I vissa fall kommer dessa påtryckningar eller regler från statsmakten.¹²⁹

Organisationer härmar varandra vilket är en annan orsak till den homogenitet som observeras bland organisationer. Denna förändring sker enligt DiMaggio och Powell genom så kallade *imiterings processer*. Osäkerhet i en organisation är en stark drivkraft till förändring. I en sådan situation tenderar organisationen att efterlikna en annan organisation inom samma område som anses vara mer framgångsrik och ha högre legitimitet. Det inger också en känsla av trygghet, att göra som alla andra. Författarna ger som exempel det som Japan åstadkom under senare perioden av 1800-talet när japanerna åkte västerut för att studera och lära sig om västerländska system och organisationer. Kunskapen tog de med sig hem och använde för att modernisera hemlandet. Under den senare tiden har läget varit det omvända, nämligen att USA försöker efterlikna Japans framgångar. Förutom de direkta förbättringar som efterliknelsen kan tänkas ge, hävdas det att företagen gör förändringar också för att få ökad legitimitet och att påvisa försök att förbättra sin verksamhet.¹³⁰

Den sista orsaken till likformighet som DiMaggio och Powell nämner är de så kallade *normativa påtryckningarna*. Dessa har sitt ursprung från professionella grupper där det har utarbetats normer som beskriver hur något *bör* vara. Exempelvis har de som gått samma utbildning eller tillhör en viss yrkeskategori lärt sig på ett visst sätt vad som kan vara ett problem eller inte och hur detta ska hanteras. De normativa påtryckningarna kan också tänkas härstamma från olika fackförbund, intresseorganisationer eller nätverk som ger stöd och råd till sina respektive medlemmar. Detta bidrar i sin tur till att förstärka likformigheten bland organisationer.¹³¹

DiMaggio och Powell nämner vidare att alla ovannämnda processer som leder till större

¹²⁵ IASBs Föreställningsram, p 44.

¹²⁶ Paul J Dimaggio och Walter W Powell, “The Iron Cage Revisited: Institutional Isomorphism and Collective Rationality in Organizational Fields”. *American Sociological Review* 48,(1983): 147-160.

¹²⁷ http://www.ne.se/jsp/search/search.jsp?h_search_mode=simple&h_advanced_search=false&t_word=isomorfi.

¹²⁸ Dimaggio och Powell, “The Iron Cage Revisited”.

¹²⁹ Ibid.

¹³⁰ Ibid.

¹³¹ Ibid.

likriktning bland organisationer kan tänkas fortgå även om det saknas bevis på att dessa leder till ökad organisatorisk effektivitet. Detta argument grundar sig på att organisationerna istället får sin belöning genom att likna andra organisationer inom samma bransch. Detta kan bland annat innebära ett bättre rykte och högre legitimitet samtidigt som det ges större möjligheter att attrahera önskad personal.¹³²

3.8 Förändringsprocesser

Motivet för organisationers vilja till förändring är ofta är dess omgivning. Organisationer strävar efter att anpassa sig till omgivningens förändrade krav och behov.¹³³ Det tar tid att genomföra en förändring, aktörerna kan inte vänta sig att det ska ske över en natt. Det är av vikt att få igång en förändringsprocess och successivt lära organisationen att fungera på ett nytt och bättre sätt. Enligt Bruzelius och Skärvad krävs det energi och uthållighet för att genomföra förändringar. I det inledande skedet av en förändringsprocess fordras extra mycket energi. När processen väl är igång krävs inte lika mycket energi utan processen blir allt mer självgående. Det måste finnas ett ordentligt syfte som måste bli välförankrat hos medlemmarna för att kunna genomföra en förändring. En förändring får aldrig upplevas som en förändring bara för sakens skull utan den måste upplevas av organisationen som om den leder till något bättre. I förändringsprocess är det viktigt att ledningen och beslutsfattare är involverade för att den ska fungera på ett tillfredställande sätt.¹³⁴

3.9 Lärande organisationer

En grundläggande förutsättning för att organisationer ska lära sig är att det finns välformulerade och tydliga mål för dem att agera efter. Är målen motsägelsefulla eller oklara kan det istället blockera lärandet. Det är dock viktigt att instruktionerna för att nå målen inte är för väldefinierade eftersom organisationens kreativitet då kan komma att minska vilket också kan hindra lärandet.¹³⁵ Det är av vikt att brister och fel som upptäcks i organisationen lyfts fram och diskuteras för att utveckling och förändring ska kunna ske.¹³⁶

Det optimala är om organisationer som lär sig blir effektivare. Fallet är inte alltid på det viset utan organisationer kan komma att lära sig fel saker ibland, vilket kan göra att organisationerna till och med fungerar sämre än innan. Tiden och energin i organisationen räcker inte alltid till för att genomföra samtliga förändringar. Det kan hända att beslutsfattarna i organisationen inte hinner med att genomföra alla förändringar som behövs utan de kan komma att behöva fokusera på vissa frågor framför andra. Det är av stor vikt att det inte bara är enskilda individer i en organisation som lär sig och agerar utan att hela organisationen är involverad för att det ska märkas att organisationen har lärt sig.¹³⁷

---

¹³² Ibid.

¹³³ Per-Erik Ellström och Glenn Hultman, *Lärande och förändringar i organisationer, om pedagogik i arbetslivet*. (Lund: Studentlitteratur, 2004).

¹³⁴ Bruzelius, Lars H och Skärvad, Per-Hugo. *Integrerad organisationslära*. (Lund: Studentlitteratur, 2000).

¹³⁵ Ellström och Hultman, *Lärande och förändringar i organisationer*.

¹³⁶ Bo Ahrenfelt, *Förändring som tillstånd, att leda förändrings- och utvecklingsarbete i företag och organisationer*. (Lund: Studentlitteratur, 2001).

¹³⁷ Karin Holmblad Brunsson, *Organisationer*. (Lund: Studentlitteratur, 2002).

4 EMPIRI

I empiriavsnittet belyses hur de 21 företagen inom Hälsovårdssektorn samt de 39 företagen inom industrisektorn har redovisat upplysningarna enligt IAS 1 punkt 116. Inledningsvis presenteras placeringar av upplysningar och dess rubriker. Därefter följer poster som ingår i upplysningarna, utformning och förändringar av upplysningarna samt förändringar som skett i upplysningarna mellan 2005 och 2006. Därefter behandlas posterna fördelat på storlekskategorier och slutligen presenteras en jämförelse mellan sektorerna med avseende på storlekskategorier.

4.1 Placering av upplysningar och dess rubriker

I avsnitt 4.1 har vi valt att endast redovisa information för 2006 i diagrammen angående var i årsredovisningarna företagen har valt att presentera upplysningarna enligt IAS 1 punkt 116. Företagen presenterar beskrivningen om dess redovisningsprinciper antingen i en separat not eller som ett fristående avsnitt innan notsystemet. Om det har förekommit någon skillnad av placeringen av upplysningarna mellan åren 2005 och 2006 har vi istället kommenterat detta i den löpande texten.

4.1.1 Placering av upplysningar – Hälsovårdssektorn

Företagen inom Hälsovårdssektorn har valt att redovisa upplysningarna i en separat not eller i avsnittet om beskrivningen av vilka redovisningsprinciper som tillämpas. I det sistnämnda alternativet har företagen antingen redovisat upplysningarna om antaganden och uppskattningar under egen rubrik eller integrerat i den allmänna förklaringen om vilka redovisningsprinciper som har tillämpats. Slutligen kan kommenteras att ett företag har valt att placera upplysningarna i förvaltningsberättelsen.

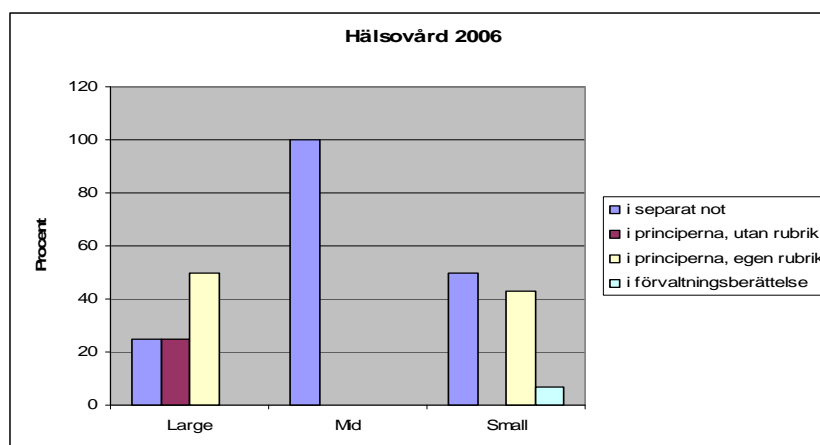

Diagram 4.1: Placering av upplysningar inom Hälsovårdssektorn 2006

Diagrammet ovan visar var i årsredovisningen företagen inom Hälsovårdssektorn har redovisat upplysningarna om antaganden och uppskattningar. Som kan utläsas råder det en viss skillnad mellan företagen som är noterade på de olika listorna. Inom Large Cap-listan är det en relativ jämn fördelning över de olika alternativen som vi har urskiljt, medan samtliga företag på Mid Cap-listan redovisat upplysningarna i separat not. För de företagen som är noterade på Small Cap-listan så har hälften redovisat upplysningarna i separat not och knappt den andra hälften redovisat dem i redovisningsprinciperna under egen rubrik. Dock finns ett företag som tidigare nämnts som redovisat upplysningarna i förvaltningsberättelsen.

Skillnaden mellan åren 2005 och 2006 angående var i årsredovisningarna företagen inom Hälsovård redovisat upplysningarna är väldigt liten. Företaget som för 2006 redovisade upplysningarna i förvaltningsberättelsen redovisade året innan dessa i redovisningsprinciperna. Ett annat företag inom Small Cap-listan har ändrat placeringen av upplysningarna från att 2005 redovisa upplysningarna i redovisningsprinciperna till att 2006 redovisa dem i en separat not.

4.1.2 Placering av upplysningar – Industrisektorn

Var i årsredovisningen som företagen inom Industrisektorn har lämnat upplysningar om antaganden och uppskattningar är varierande. Inom de största företagen har nästan hälften redovisat upplysningarna i separat not medan resterande företag har redovisat dem i redovisningsprinciperna. Dock har de flesta av dessa valt att lämna upplysningarna under specifik rubrik. Majoriteten av företagen på Mid Cap-listan har placerat upplysningarna under en separat rubrik i redovisningsrubrikerna. Bland de mindre företagen är det i det närmaste jämnt fördelat mellan att redovisa i egen not eller bland redovisningsprinciperna med egen rubrik. Det kan noteras att ett företag inte överhuvudtaget har lämnat någon information om de ställda upplysningskraven.

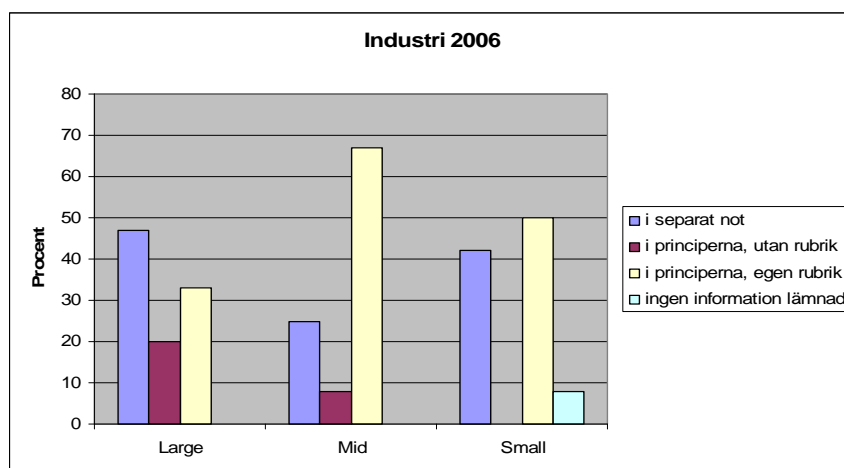

Diagram 4.2: Placering av upplysningar inom Industrisektorn 2006

År 2005 var det fyra företag inom Industrisektorn som inte hade lämnat några upplysningar överhuvudtaget om viktiga antaganden och uppskattningar. Som vi nämnt ovan är det fortfarande ett av dessa företag som inte presenterat denna information 2006 medan resterande tre företag har kompletterat med upplysningarna i redovisningsprinciperna under egen rubrik. Ovannämnda skillnader är de enda skillnaderna som vi har observerat mellan de undersökta åren.

4.1.3 Rubriker som upplysningarna presenteras under

Som vi tidigare visat placerar företagen inom Hälsovård- och Industrisektorn upplysningskraven enligt IAS 1 punkt 116 på olika ställen i respektive årsredovisning. Vidare har vi noterat att rubriken, under vilken upplysningarna presenteras, förekommer i åtskilliga versioner. Över en tredjedel av Industriföretagen och drygt hälften av Hälsovårdsföretagen använde sig av rubriken *Viktiga uppskattningar och bedömningar för redovisningsändamål*. Andra rubriker som användes var exempelvis *Kritiska uppskattningar och bedömningar*, *De viktigaste källorna till osäkerhet i uppskattningarna* samt *Användning av bedömningar*.

4.2 Poster som ingår i upplysningarna

I detta avsnitt har vi gjort en sammanställning av samtliga poster som något företag har upplyst om utan att ta hänsyn till vilken lista företagen är noterade på. Vi har valt att i tabellen nedan presentera utfallet i procentform för att underlätta jämförbarheten mellan sektorerna och posterna för läsaren.

	Hälsovård n=21		Industri n=39	
	2005	2006	2005	2006
Poster	%	%	%	%
Intäkter	19	19	8	8
Kundfodringar	-	-	21	18
Färdigställande grad	-	-	15	21
Skatt	33	38	38	41
Nedskrivning Goodwill	52	48	72	82
Varulager	0	10	18	21
Ersättning till anställda/pensioner	24	24	46	54
Finansiella AT	5	5	8	8
Immateriella AT	29	33	21	23
Materiella AT	14	14	31	31
Forsknings- & utvecklingskostnader	33	29	10	10
Produkträttigheter	5	5	-	-
Överlåtelse hyreskontrakt	-	5	-	-
Leasing	10	10	8	8
Valutor	14	14	5	5
Intresse-/dotterföretag	10	10	8	5
Tvister/ansvarsförbindelser	-	-	28	36
Garantier/avsättningar	-	-	26	38

Tabell 4.1: Poster som ingår i upplysningarna

Vid en allmän överblick av sammanställningen kan det konstateras att det finns vissa sektorspecifika skillnader. Upplysningar avseende antaganden och upplysningar om kundfodringar, färdigställandegrad, tvister/ansvarsförbindelser samt garantier/avsättningar existerar inte överhuvudtaget inom Hälsovårdsektorn. Dessa poster är till antalet relativt stora inom Industrisektorn. Vi kan även fastställa att det finns vissa likheter, exempelvis omnämns skatt och immateriella anläggningstillgångar ungefär lika frekvent oberoende sektor.

Upplysningar om antaganden och bedömningar avseende nedskrivning av goodwill är den post som är mest vanligt förekommande att företag upplyser om oavsett sektor. Efter dessa upplysningar är det inom Hälsovårdsektorn mest vanligt att företagen upplyser om skatt, immateriella tillgångar samt forsknings- och utvecklingskostnader. Inom Industrisektorn är skatt, ersättning till anställda/pensioner samt materiella tillgångar mer vanligt att företagen lämnar information om.

4.3 Utformning och förändringar av upplysningar

Vi kommer nedan att beskriva och ge några exempel på hur företagen utformat och förändrat sina upplysningar om antaganden och uppskattningar.

Ett stort antal företag inleder sina avsnitt med en allmän förklaring som i många fall är väldigt lik dem emellan. Här beskrivs bland annat att bedömningar och antaganden måste göras för att upprätta de finansiella rapporterna och att dessa baseras på historiska erfarenheter och förväntningar om framtida händelser. Vidare nämns att det faktiska utfallet kan skilja sig från dessa bedömningar och antaganden. I vissa av de undersökta företagen slutar informationen efter denna allmänna beskrivning som mer eller mindre är en avskrivning av standarden. Andra företag fortsätter och gör en betydligt mer ingående beskrivning av de tillgångar och skulder där bedömningar varit väsentliga. Mellan dessa två ytterligheter finns det företag som endast nämner vilka poster de har gjort bedömningar om samtidigt som andra företag förklarar mer om bedömningarnas karaktär och dess påverkan på redovisningen.

Företagen presenterar sina upplysningar på olika sätt. Vissa strukturerar upp informationen om de olika tillgångs- och skuldposterna under egna rubriker medan andra företag väver in dem i löpande text. Vi har även observerat att vissa företag gör väldigt lika beskrivningar om de specifika uppskattningarna och bedömningarna. I några fall kan vi konstatera att beskrivningarna är ordagranna mellan företagen.

Ofta gör företagen generella beskrivningarna om de olika posterna som ofta upplevs som en upprepning av företagets redovisningsprinciper. Exempelvis kan nämnas nedskrivningsbehov av goodwill där företagen konstaterar att det årligen görs en nedskrivningsprövning. För denna prövning skriver företagen endast att vissa uppskattningar måste göras för att uppskatta återvinningsvärdet och anger inte vilka uppskattningar och bedömningar som verkligen har gjorts.

Det kan urskiljas att det är ganska vanligt att företagen hänvisar till andra noter i årsredovisningarna i sina upplysningar för ytterligare information om den specifika posten. Ett fåtal företag lämnar även information om vad som händer med postens värde om förutsättningar ändras. Ett exempel är, *"En genomsnittlig förändring av den använda diskonteringsräntan med 0,5 procent påverkar nuvärdet av koncernens pensionsförpliktelser med cirka 45 miljoner."*¹³⁸ Ett annat exempel är, *"Varken en minskning av antagen tillväxttakt eller en höjning av antagen diskonteringsränta med 2 procentenheter skulle medföra att något nedskrivningsbehov uppstår"*¹³⁹ Det sistnämnda exemplet är för övrigt ett tillägg som företaget gjort i sina upplysningar från 2005.

I många av de fall där förändringar skett har företagen det första året endast nämnt posterna och det efterföljande året har de förklarat mer utförligt om samma poster. En annan skillnad som vi har kunnat observera är att företagen har angett det värde som tillgångarna och skulderna är upptagna till på balansdagen i vilka uppskattningar och bedömningar har varit väsentliga.

Många företag gör inga förändringar mellan åren gällande upplysningar om antaganden och uppskattningar och i somliga fall är detta mer uppenbart än andra då inte ens årtalen i själva upplysningen är uppdaterade. Detta är fallet i Opcon årsredovisningar där de skriver; *"Om den omprövade uppskattade bruttomarginalen per den 31 december 2006 hade varit 5 procent lägre än ledningens bedömning per 31 december 2005, skulle koncernen inte vara tvungen att skriva ner det redovisade värdet på goodwill eller materiella*

---

¹³⁸ Haldex Årsredovisning (2006): 48.

¹³⁹ NIBE Årsredovisning (2006): 54.

anläggningstillgångar".¹⁴⁰ I enstaka fall har förändringarna varit av en uppseendeväckande karaktär. Ett exempel är ett företag som har lagt till meningen; "För närvarande har inte koncernen identifierat några väsentliga områden som är föremål för uppskattningar"¹⁴¹ och efter detta beskriver hur bedömningar angående varulagret har gjorts.

4.4 Sammanfattning av förändringar mellan åren 2005 och 2006

I diagrammet nedan presenteras en sammanställning över hur många företag som har gjort förändringar av innehållet i upplysningarna om antaganden och uppskattningar mellan undersökningsåren.

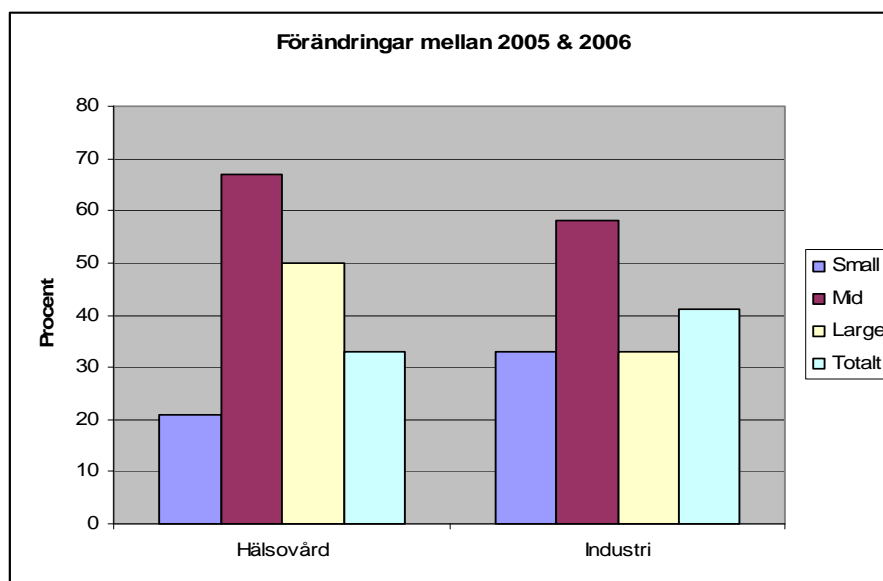

Diagram 4.3: Förändringar i respektive sektor mellan 2005 och 2006

Inom Hälsovårdssektorn har 33 procent eller 7 stycken av företagen gjort någon form av förändringar i sina upplysningar. Hälften av de största företagen och två tredjedelar av de medelstora företagen har gjort förändringar medan det endast är drygt en femtedel av de allra minsta företagen som gjort ändringar.

41 procent eller 16 stycken av företagen inom Industrisektorn har gjort förändringar i upplysningarna. Av företagen på både Small-och Large Cap-listan är det en tredjedel som gjort förändringar mellan åren medan denna förändring är 58 procent för företagen som är noterade på Mid Cap-listan.

¹⁴⁰ Opcon Årsredovisning (2005): 34. Opcon Årsredovisning (2006): 36.

¹⁴¹ Malmbergs elektriska Årsredovisning (2006): 37.

4.5 Posterna fördelat på storlekskategorier

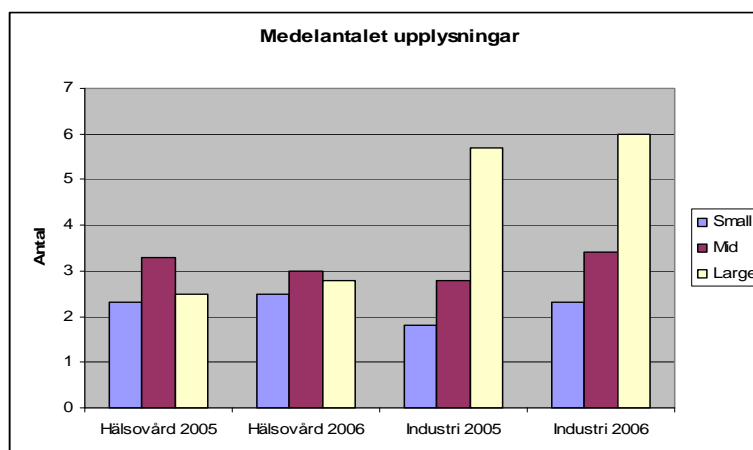

Diagram 4.4: Medelantalet upplysningar inom Hälsovård- och Industrisektorerna

Diagrammet ovan konstaterar medelantalet upplysningar som företagen inom respektive storlekskategori per sektor redovisat under 2005 och 2006. Inom Hälsovårdssektorn är medelantalet relativt lika för de olika storlekskategorierna och skillnaden mellan de två åren är marginell. För Industrisektorn kan ett annat mönster urskiljas. Ju större företagen tenderar att vara desto högre är medelantalet upplysningar som de lämnar. Det kan även noteras att antalet upplysningar ökar för denna sektor mellan åren oavsett storlek på företagen.

	Hälsovård		Industri	
	2005	2006	2005	2006
Min	0	0	0	0
Max	6	7	9	8
Medelvärde	2,5	2,6	3,6	4,1
Median	1	2	2	3
Typvärde	2	2	3	3 resp 6

Tabell 4.2: Lägesmått respektive min och max värde avseende antal upplysningar

Tabellen ovan återger spridningen över lägsta respektive högsta antalet poster företagen lämnar upplysningar om inom båda sektorerna för 2005 och 2006. Det finns företag som inte lämnar några specifika upplysningar om vilka poster de gjort antaganden och uppskattningar om. Samtidigt är det företag som lämnar upplysningar om 9 olika poster. Medelvärdet för varje sektor oberoende storlekskategori för de båda åren kan också urskiljas, spannet ligger mellan 2,5 och 4,1. Medianen är mellan 1 och 3 upplysningar för de olika sektorerna för 2005 och 2006. Typvärdet, det vill säga det antalet poster företagen upplyser om som är mest vanligt förekommande är 2 inom Hälsovård och 3 inom Industri. År 2006 var dock typvärdet inom Industri 3 respektive 6.

4.5.1 Poster som upplyses om inom Hälsovårdssektorn

Tabellen nedan beskriver den procentuella fördelningen över vad företagen som är noterade på Small-, Mid- respektive Large Cap-listan har lämnat upplysningar om för åren 2005 och 2006.

Poster	Hälsovård					
	2005			2006		
	L n=4	M n=3	S n=14	L n=4	M n=3	S n=14
Intäkter	-	67	14	-	67	14
Kundfodringar	-	-	-	-	-	-
Färdigställande grad	-	-	-	-	-	-
Skatt	25	67	29	25	33	43
Nedskrivning Goodwill	75	33	50	75	-	50
Varulager	-	-	-	25	33	-
Ersättning till anställda/pensioner	50	33	14	50	33	14
Finansiella AT	25	-	-	25	-	-
Immateriella AT	25	33	29	25	33	36
Materiella AT	25	-	14	25	33	7
Forsknings- & utvecklingskostnader	-	67	36	-	33	36
Produkträttigheter	25	-	-	25	-	-
Överlåtelse hyreskontrakt	-	-	-	-	-	7
Leasing	-	33	7	-	33	7
Valutor	-	-	21	-	-	21
Intresse-/dotterföretag	-	-	14	-	-	14
Tvister/ansvarsförbindelser	-	-	-	-	-	-
Garantier/avsättningar	-	-	-	-	-	-

Tabell 4.3: Poster fördelat på storlekskategorier – Hälsovårdssektorn

Generellt sett redovisar de mindre företagen en större spridning över de poster som de lämnar upplysningar om jämfört med företagen på de två större listorna. Totalt sett upplyser de mindre företagen tillsammans om 11 olika poster för år 2006, jämfört med de två andra storlekskategorierna som lämnar upplysningar om 8 olika poster.

Företagen på Large Cap-listan redovisar ingen information angående intäkter, vilket däremot företagen som är noterade på de två mindre listorna gör. Skatt är en post där vi ser en ganska jämn fördelning mellan de olika företagskategorierna. Det kan dock urskiljas ett mönster i att ju mindre företag är desto vanligare är det att upplysningar om skatt förekommer. Vidare kan det konstateras att de större företagen mer frekvent lämnar upplysningar om nedskrivning av goodwill samt ersättning till anställda/pensioner till skillnad från de två mindre storlekskategorierna. Det är enbart de små- och medelstora företagen som lämnar upplysningar om forsknings- och utvecklingskostnader. Det kan även urskiljas att de mindre storlekskategorierna av företag upplyser om exempelvis leasing, valutor och intresse/dotterföretag medan dessa områden inte omnämns bland de större bolagen.

Slutligen kan konstateras att inga radikala skillnader har ägt rum mellan de två undersökningsåren. I något enstaka fall kan företag ha lagt till eller tagit bort någon upplysning men det är inget som visar på någon utmärkande skillnad mellan åren.

4.5.2 Poster som upplyses om inom Industrisektorn

Tabellen nedan beskriver den procentuella fördelningen över vad företagen som är noterade på Small-, Mid- respektive Large Cap-listan har lämnat upplysningar om för åren 2005 och 2006.

Poster	Industri					
	2005			2006		
	L n=15	M n=12	S n=12	L n=15	M n=12	S n=12
Intäkter	13	8	-	13	8	-
Kundfordringar	33	17	8	20	25	8
Färdigställande grad	33	8	-	40	17	-
Skatt	60	25	25	60	25	33
Nedskrivning Goodwill	80	83	50	87	92	67
Varulager	20	17	17	20	25	17
Ersättning till anställda/pensioner	73	42	17	87	42	25
Finansiella AT	13	-	8	13	-	8
Immateriella AT	33	17	8	33	17	17
Materiella AT	53	17	17	53	17	17
Forsknings- & utvecklingskostnader	13	8	8	13	8	8
Produkträttigheter	-	-	-	-	-	-
Överlåtelse hyreskontrakt	-	-	-	-	-	-
Leasing	13	8	-	13	8	-
Valutor	13	-	-	13	-	-
Intresse-/dotterföretag	-	-	25	-	-	17
Tvister/ansvarförbindelser	67	8	-	80	17	-
Garantier/avsättningar	47	25	-	53	42	27

Tabell 4.4: Poster fördelat på storlekskategorier – Industrisektorn

Även inom Industrisektorn råder en viss spridning vad gäller vilka poster företagen upplyser om. Mönstret som kan urskiljas är att ju större företaget är desto fler poster är omnämnda totalt sett. Företag som är noterade på Small Cap-listan har tillsammans upplyst om 11 olika poster år 2006. Denna siffra för Large och Mid Cap-listan är 15 respektive 13.

Inledningsvis kan det nämnas att en femtedel av Large Cap företagen har upplyst om kundfordringar vilken är en tydlig minskning från år 2005. Om samma post har en fjärdedel av Mid Cap företagen lämnat upplysningar vilken är en lika tydlig ökning från år 2005. Andelen som upplyst om kundfordringar bland Small Cap företagen är 8 procent och oförändrad mellan åren.

Skatt är en post som 60 procent av de större företagen har upplyst. Motsvarande siffra för Mid- respektive Small Cap företagen är 25 och 33 procent. Den skillnad som ägt rum mellan undersökningsåren är att några fler företag på Small Cap-listan har lämnat upplysningar om skatt.

Vidare kan det utläsas att de mindre företagen inte har presenterat några upplysningar om färdigställandegrad vilket skiljer sig från företagen noterade på de andra listorna. Antalet företag som har lämnat upplysningar om färdigställandegrad har ökat från 2005 till 2006. Nedskrivning av goodwill är en vanligt förekommande post hos samtliga företag och antalet företag som har upplyst om denna post har således ökat inom alla kategorier under de undersökta åren.

Antal företag noterade på Large- respektive Small Cap-listan och som upplyst om ersättning till anställda/pensioner, har ökat från 2005 till 2006. Gällande denna upplysningspost kan det konstateras att ju större företag, desto vanligare att den förekommer. Vad gäller upplysning

om materiella- och immateriella anläggningstillgångar respektive forsknings- och utvecklingskostnader är det procentuellt sett vanligare att större företag redovisar upplysningar om dessa områden. Exempelvis är det drygt 50 procent av Large Cap företagen som lämnar information om materiella anläggningstillgångar medan knappt 20 procent av Mid- och Small Cap företagen gör det. Det kan dock noteras för de tre senast nämnda posterna att det inte skett några större förändringar mellan åren gällande antalet företag som har lämnat upplysningar om dessa poster. Den enda skillnaden ligger i att några fler Small Cap företag har upplyst om immateriella anläggningstillgångar. Vidare kan exempelvis nämnas att det endast är större företag som har upplyst om valutor medan upplysningar om dotterföretag/intresseföretag endast förekommer bland de mindre företagen.

Twister/ansvarsförbindelser nämns av 80 procent av Large Cap företagen, 17 procent av Mid Cap företagen medan det inte är några företag på Small Cap-listan som nämner posten. Det har skett en procentuell ökning för denna post från 2005 till 2006. För posten garantier/avsättningar är fördelningen förhållandevis mer jämn för 2006 mellan de olika storlekskategorierna. Dock var det inga företag på Small Cap-listan som redovisade denna post 2005, men 2006 lämnade nästan 30 procent denna information.

4.6 Jämförelse mellan Hälsovård- och Industrisektorerna med avseenden på storlekskategori

Inom Industrisektorn för 2006 har en stor majoritet lämnat upplysningar om nedskrivning av goodwill, exempelvis har 92 procent av Mid Cap-företagen upplyst om posten. Även en majoritet bland Large- och Small Cap-företagen i Hälsovårdssektorn har upplyst om goodwillnedskrivningar. Dock är det en stor skillnad mellan sektorerna avseende mellanstora företag då inga företag inom Hälsovårdssektorn redovisat dessa upplysningar.

Varulager är en post som cirka en femtedel av samtliga företag inom Industrisektorn upplyser om. Inom Hälsovårdssektorn är det endast ett fåtal företag som lämnar dessa upplysningar. Mönstret för de båda sektorerna gällande upplysning om ersättning till anställda/pensioner är det samma, nämligen att ju större företag desto fler lämnar dessa upplysningar. Dock är skillnaden den att Industriföretagen procentuellt sett nämner dem mer.

Upplysningar om de immateriella tillgångarna är jämt fördelat mellan de olika företagsstorlekarna inom Hälsovårdssektorn. Inom Industrisektorn är trenden att ju mindre företag desto mindre vanligt är det att dessa lämnar nämnda upplysningar. Det är dubbelt så många Large Cap-företag procentuellt sett som redovisar upplysningar om materiella anläggningstillgångar än liknanden företag inom Hälsovårdssektorn. För Mid Cap-företagen är situationen den omvända medan de mindre företagens mönster liknar de största företagen.

Forsknings- och utvecklingskostnader är mer omnämnda inom Hälsovårdssektorn än inom Industrisektorn. Cirka en tredjedel av Small respektive Mid Cap-företagen i Hälsovårdssektorn lämnar dessa upplysningar medan det inte överhuvudtaget nämns av de största företagen. I Industrisektorn är det däremot de största företagen som mest lämnar dessa upplysningar. Dock kan noteras att det endast är 13 procent av Large Cap-företagen som upplyser om forsknings- och utvecklingskostnader.

Avslutningsvis kan det konstateras att upplysningar om tvister/ansvarsförbindelser samt garantier/avsättningar inte är förekommande inom Hälsovårdssektorn. Detta kan jämföras med företagen inom Industrisektorn där dessa upplysningar är vanligt förekommande, speciellt inom Large- respektive Mid Cap-företagen.

5. ANALYS

I detta kapitel analyseras uppsatsens empiriska material i förhållande till uppsatsens referensram. Vi presenterar även våra egna synpunkter under respektive område. Inledningsvis framställs analysen av upplysningarnas placering och dess rubriker, därefter följs avsnitt som behandlar poster som ingår i upplysningarna, utformning och förändringar av upplysningar samt poster som företagen upplyser om. Slutligen analyseras förändringarna mellan 2005 och 2006.

5.1 Placering av upplysningar och dess rubriker

I enlighet med IAS 1 punkt 116 ska företagen i noterna lämna upplysningar om de viktigaste antagandena och uppskattningarna som väsentligt kan komma att justera de redovisade beloppen för nästkommande räkenskapsår. Ofta har företagen lämnat upplysningarna i en separat not eller i redovisningsprinciperna under en egen rubrik vilket är i enlighet med standarden. Genom att lämna upplysningarna på dessa sätt bidrar företagen till att användarna på ett enkelt sätt kan urskilja vilka viktiga antaganden och uppskattningar som ledningen gjort för att upprätta de finansiella rapporterna. Dock anser vi att det mest optimala, ur ett användarperspektiv, är om företagen lämnar upplysningarna i en separat not. Av undersökningen framkommer även att en del företag lämnar information angående upplysningarna i samma avsnitt som redovisningsprinciperna men utan någon speciell rubrik. Det försvårar för användarna att tillgodogöra sig informationen i årsredovisningarna genom att företagen lämnat upplysningarna utan att klargöra att det är IAS 1 punkt 116 som antaganden och uppskattningar avser.

Fördelen med att lämna upplysningarna i en separat not grundas på att inga missförstånd kan uppstå huruvida informationen motsvarar upplysningskraven enligt punkt 113 eller 116. Då punkt 113 behandlar upplysningar angående bedömningar som företagsledningen gör vid tillämpning av dess redovisningsprinciper. Som tidigare nämnts har några företag emellertid valt att integrera upplysningarna i redovisningsprinciperna vilket gör det svårt för läsaren att urskilja vilka antaganden och uppskattningar som motsvarar punkt 116 i IAS 1. Vi har inte noterat några större förändringar mellan åren oberoende av sektor eller storlekskategori vad gäller upplysningarnas placering. Eftersom upplysningskraven i punkt 116 enligt vår mening är av stor vikt för användaren vore det lämpligt att standarden specifikt ställer krav på att samtliga företag ska placera upplysningarna i separat not

Vidare spelar rubriksättningen en stor roll för att läsaren enkelt ska kunna urskilja de viktigaste antagandena och uppskattningarna som ledningen gjort. Utformningen av rubrikerna var mestadels tydliga, dock kunde i vissa fall en bättre rubrik som avspeglade innehållet på ett klarare sätt ha varit önskvärt. För att ytterligare minska risken att punkt 113 och 116 förväxlas samt att öka jämförbarheten mellan företag vore en mer enhetligt rubriksättning att föredra. Det mest idealiska vore att företagen använde samma rubrik som punkt 116 i standarden det vill säga, ”*De viktiga källorna till osäkerheter i uppskattningarna*”. Volvos årsredovisningar är ett exempel där den nämnda rubriken används¹⁴².

Av de undersökta företagen inom Industri- och Hälsovårdssektorerna skiljer det sig lite om var och under vilken rubrik företagen redovisat upplysningarna enligt IAS 1 punkt 116. Ahrenfelt menar att det är viktigt att organisationer har klara och välformulerade riktlinjer att

¹⁴² Volvo Årsredovisning (2005): 89. Volvo Årsredovisning (2006): 96.

arbete efter för att de ska lära sig¹⁴³. Är däremot målen oklara kan det hindra lärandet.¹⁴⁴ Med hänsyn till Ahrenfelts åsikt kan det spekuleras i om det inte skulle underlätta både för företagen och läsarna av årsredovisningarna om regelutformningen av IAS 1 punkt 116 och dess underpunkter var tydligare.

5.2 Poster som ingår i upplysningarna

Utifrån empirin kan vi konstatera att vissa sektorspecifika skillnader föreligger vilket endast kan ses som ett mönster om vilka poster företagen redovisar. Varje enskilt företag ska enligt standarden endast upplysa om poster som kan bidra till en *väsentlig* förändring av det redovisade beloppet. På grund av detta kan samma uppskattningar och antaganden tolkas olika beroende av vad företagen anser vara väsentligt för just dem. Tolkningssituationen om vad som är väsentligt tillsammans med att varje företag är unikt samt vår avsaknad av företagens interna information innebär att vi inte kan uttala oss om vad företagen borde upplysa om. Såsom påtalats ovan kan dock vissa mönster särskiljas som i vissa fall kan tänkas kunna förklaras av ”naturliga skäl” för den specifika sektorn. Exempelvis upplyser inte företagen inom Hälsovårdssektorn om färdigställandegraden medan de i större grad upplyser om forsknings- och utvecklingskostnader.

Buisman hävdar bland annat i sin studie om de första erfarenheterna av IFRS att företagen i årsredovisningarna för 2005 upplyser om områden som inte kan anses uppfylla kriterierna i punkt 118.¹⁴⁵ IAS 1 punkt 118 förespråkar att företagen ska upplysa om de antaganden och uppskattningar som är förknippade med ledningens svåraste, mest subjektiva eller mest komplexa bedömningar. Varje enskild standard kan dock kräva andra upplysningar som är av annan karaktär än den beskrivna i punkt 118. Dessa ska i så fall inte placeras i avsnittet om viktiga antaganden och bedömningar utan under respektive not som behandlar den aktuella standarden. Ett exempel är, IAS 21 – *Effekter av ändrade valutakurser*, vilken kräver att företagen ska upplysa om valutakursdifferenser som redovisas i resultaträkningen. Detta är således ingen post där företagsledningen gör viktiga antaganden och uppskattningar utan endast ett konstaterande av tidigare inträffade valutakurser. NCC är ett exempel på företag som vi anser har feltolkat IAS 1 punkt 116 och 118 genom att ha upplyst om valutaexponering. De skriver under rubriken *Kritiska uppskattningar och bedömningar* att ”Förändringar i de valutor på de marknader där NCC verkar kan ha effekter för NCC”¹⁴⁶.

Vidare kan fler misstolkningar urskiljas bland de undersökta företagen. Exempelvis har PEAB skrivit i sin årsredovisning, *”Förändringar i skattelagstiftningen och förändrad praxis vid tolkningen av skattelagarna kan väsentligt påverka storleken av redovisade uppskjutna skattefordringar”*¹⁴⁷. Samma företag har även upplyst om att *”Nya redovisningsstandards och tolkningar av befintliga standards kan leda till förändringar som kan innebära att vissa transaktioner i framtiden skall hanteras annorlunda än enligt tidigare praxis”*¹⁴⁸. Detta anser vi endast vara en hypotes om framtida utfall och inte några uppskattningar eller antaganden som ledningen har gjort.

Oxelheim hävdar i sin artikel som berör optimal transparens i redovisningen att de inträffade företagsskandalerna har bidragit till att intressenter underförstått anser att ju mer upplysningar

¹⁴³ Ahrenfelt, *Förändring som tillstånd*.

¹⁴⁴ Ibid.

¹⁴⁵ Buisman, ”Första erfarenheterna av IFRS”.

¹⁴⁶ NCC Årsredovisning (2006): 94.

¹⁴⁷ PEAB Årsredovisning (2006): 74.

¹⁴⁸ Ibid.

desto bättre.¹⁴⁹ Detta tillsammans med IFRS allmänt hårdare krav om upplysningar kan tänkas leda till att företag vill lämna överflödiga upplysningsposter. Oxelheim menar vidare, vilket även är Buismans åsikt, att läsaren kan lämnas i förvirring om för mycket information lämnas¹⁵⁰. En del företag lämnar upplysningar under rubriken *Viktiga uppskattningar och bedömningar* som inte kan sammankopplas med IAS 1 punkt 116. Detta innebär enligt vår åsikt att informationen kan bli svårförstålig för läsaren som inte kan urskilja viktighetsgraden av antagandena och uppskattningarna.

5.3 Utformning och förändringar av upplysningar

Av vår studie framkommer att företag lämnar upplysningar av olika detaljeringsgrad. En del företag lämnar endast information om att de gör antaganden och uppskattningar medan andra företag detaljerat beskriver vilka de är och vilka belopp de uppgår till. Anledningen till upplysningarnas olika detaljeringsgrad kan dels bero på att företagen vill utelämna viss information av konkurrensskäl men också att det enskilda företaget definierar optimal transparens på ett specifikt sätt. Begreppet optimal transparens utgår ifrån två olika perspektiv, aktieägarperspektivet respektive företagsperspektivet. Liksom företagets specifika definitioner innebär de båda perspektiven en motstridig uppfattning om vad som är optimalt¹⁵¹. Ett företag kan anse att en viss mängd information är optimal i deras situation medan dess aktieägare och andra intressenter anser att den optimala mängden av information ligger på en annan nivå. Om företaget lämnar, för aktieägarna, fullständig information kan de komma till skada, därför kan aktieägarna behöva sänka sina krav på mängden upplysningar. På längre sikt krävs att företagen och aktieägarna finner en nivå på mängden upplysningarna som båda parterna är tillfredsställda med för att det ska vara optimalt¹⁵².

Kritiken i artikeln *Implementeringen av IFRS 2005* som riktas mot att företagen endast skriver vilka poster de gör antaganden och uppskattningar om¹⁵³, bekräftas delvis i vår studie. Flertalet företag har inte tagit åt sig av denna kritik, utan många av årsredovisningarna för 2006 innehåller fortfarande samma brister som de gjorde 2005. Enligt Ahrenfelt är det viktigt att de fel och brister som föreligger lyfts fram och diskuteras för att organisationer ska lära sig¹⁵⁴. Holmblad Brunsson anser att det kan vara svårt för ledningen i en organisation att hinna med att genomföra samtliga förändringar därför kan de ibland behöva prioritera vissa områden framför andra¹⁵⁵. Med ovanstående påståenden i åtanke kan en anledning till varför en del företag inte tagit åt sig av kritiken vara att de varit tvungna att prioritera andra områden och därför inte hunnit lyfta fram och diskutera bristerna.

Vissa företag har dock förändrat upplysningen och givit en mer utförlig beskrivning, oftast är denna av generell karaktär och inte företagsspecifik som skulle önskas. Den andra förändringen som vi har urskiljt, är att en del företag i årsredovisningarna för 2006 har angett posternas belopp på balansdagen vilket är i enlighet med standarden. Det positiva med att beloppet anges i upplysningen är att läsaren inte behöver uppdatera sig i balans- respektive resultaträkningen om den berörda posten. Fyra företagen inom Industrisektorn lämnade inte någon information alls om viktiga antaganden och uppskattningar i 2005 års årsredovisning. Dock hade 2006 tre av dessa företagen gjort upplysningar om viktiga antaganden och

¹⁴⁹ Forssbaeck och Oxelheim, "Transparency". I Oxelheim, *Corporate and institutional*.

¹⁵⁰ Buisman, "Första erfarenheterna av IFRS". Oxelheim, "Ingen indikation på ökad transparens".

¹⁵¹ Oxelheim, "Ingen indikation på ökad transparens".

¹⁵² Ibid.

¹⁵³ Ernst & Young, "Implementeringen av IFRS 2005".

¹⁵⁴ Ahrenfelt, *Förändring som tillstånd*.

¹⁵⁵ Holmblad - Brunsson, *Organisationer*.

uppskattningar, vilket är en markant förändring. Det kan spekuleras i olika anledningar till varför företagen har gjort de ovan nämnda förändringarna. En trolig anledning kan vara att företagen tagit åt sig av den kritik som framkommit i de gjorda undersökningarna av bland annat Ernst & Young och KPMG. Denna kritik kan liknas med de normativa påtryckningar som DiMaggio och Powell beskriver där företag tar efter vad vissa professionella grupper anser hur något bör vara¹⁵⁶.

KPMG har genomfört en studie över 60 svenska börsnoterade företags årsredovisningar för 2005. Det framkom att det endast var ett fåtal som tydligt presenterade upplysningarna i enlighet med IAS 1 punkt 116.¹⁵⁷ Av de företag som vi undersökt är det många som ofta inleder avsnittet om upplysningar med en generell beskrivning av att antaganden och uppskattningar måste göras för att upprätta de finansiella rapporterna. Företagen skriver ofta dessutom, som tidigare nämnts, bara allmänt om de specifika posterna och ger inte mer företagsspecifika förklaringar till varför de tas med i avsnittet. Genom att utforma upplysningarna på dessa sätt i årsredovisningarna för 2006 anser vi det fortfarande råda en viss otydlighet i de lämnade upplysningarna. Att upplysningarna formuleras mer generellt kan också vara en följd av att företagen inte vill avslöja känslig information ur konkurrenssynpunkt.

En annan förklaring till de generella upplysningarna kan samtidigt vara att företagen inte vill avvika från majoriteten. Enligt DiMaggio och Powell kan organisationer uppnå social legitimitet genom att efterlikna andra inom samma område. Det vill säga gör företagen som de som anses framgångsrika blir deras tillvägagångssätt accepterat inom en viss bransch.¹⁵⁸ I vår studie har det framkommit att likformighet råder i utformning och innehåll av upplysningarna mellan många företag. Ett exempel är två företag inom Hälsovårdssektorn som delvis har lämnat ordagranna upplysningar¹⁵⁹.

Företagen behöver enligt standarden inte lämna vissa upplysningar. IAS 1 punkt 121 anger undantaget att företagen får utelämna upplysningar om de innehåller prognoser eller budgetinformation. Detta kan tänkas vara en ytterligare förklaring till att generella formuleringar kan urskiljas i upplysningarna om viktiga antaganden och uppskattningar. Vi anser i likhet med Oxelheim att denna undantagspunkt måste tas bort för att möjliggöra en bättre transparens i redovisningen. Samtidigt som mer detaljerade upplysningar önskas måste vi ha i åtanke att företaget inte ska åsamkas skada på grund av ökad transparens. Som vi argumenterat för innan krävs det att en optimal gräns hittas där företagets respektive aktieägarnas perspektiv möts.

Som vår studie kunnat påvisa har många företag inte gjort några förändringar mellan åren 2005 och 2006 angående upplysningar om antaganden och uppskattningar. Förklaringen till resultatet anser vi kunna härledas från olika faktorer. Dels anser vi liksom Oxelheim att styrelse och ledning inte prioriterar detta område, det vill säga IAS 1 punkt 116¹⁶⁰. Denna spekulation grundar sig på den ambitionsnivå som vi har kunnat utläsa av många företags lämnade upplysningar. En anledning enligt Holmbald – Brunsson till att området inte prioriteras kan vara att ledningen inte hinner med att genomföra samtliga förändringar varför

---

¹⁵⁶ DiMaggio och Powell, *The Iron Cage Revisited*".

¹⁵⁷ Engshagen och Nilsson, "IAS-reglerna".

¹⁵⁸ DiMaggio och Powell, *The Iron Cage Revisited*".

¹⁵⁹ Ortivus Årsredovisning (2006): 51. Vitrolife Årsredovisning (2006):54.

¹⁶⁰ Oxelheim, "Ingen indikation på ökad transparens".

de behöver fokusera på vissa frågor framför andra¹⁶¹.

Föreställningsramen förespråkar att nyttan av informationen som lämnas bör vara större än kostnaden för att tillhandahålla den. Smith menar att det ibland kan vara svårt att konkret få intäkterna att överstiga kostnaderna vid framtagandet av ny redovisningsinformation¹⁶². Dessa påståenden är ytterligare en orsak till att vi tror att förändringar inte genomförts. Det kan tänkas att företagen anser att kostnaden som läggs ner för att ta fram och komplettera upplysningarna inte överstiger den nytta som utförligare upplysningar kan tänkas frambringa.

Av de tidigare undersökningarna som vi har studerat konstateras att implementeringen av IFRS inte har lyckats fullt ut det inledande året¹⁶³. Genom vår egen studie bekräftas att processen med att fullgöra IFRS-regelverket så som det är tänkt, kommer att ta tid. Det kan konstateras att implementeringen av upplysningskraven enligt IAS 1 punkt 116 även det andra året har gått trögt. Enligt Bruzelius och Skärvad tar det tid att genomföra förändringar, det krävs energi och tålamod för att utföra dem¹⁶⁴. Organisationer lär sig successivt därför är det av stor vikt att tidigt starta en förändringsprocess¹⁶⁵.

5.4 Posterna som företagen upplyser inom Hälsovårds- och Industrisektorerna.

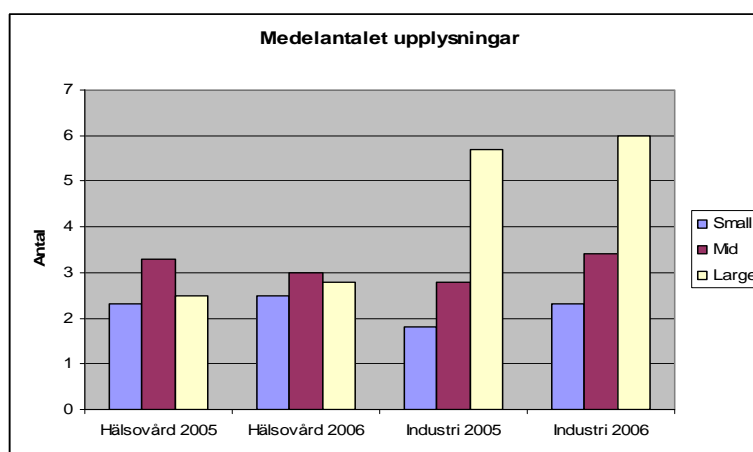

Diagram 5.1: Medelantalet upplysningar inom Hälsovård- och Industrisektorerna

Antalet områden företag redovisar om är som tidigare nämnts företagsspecifikt. I Ernst & Youngs undersökning framhävs att det i vissa fall är tillräckligt att endast upplysa om ett fåtal områden¹⁶⁶. Detta beror på att olika typer av företag behöver göra olika många och olika sorters bedömningar beroende av deras situation¹⁶⁷. I Hälsovårdssektorn är genomsnittet upplysningsområden jämt fördelade över de olika storlekskategorierna. Samtliga företag lämnar i genomsnitt för både 2005 och 2006 upplysningar om cirka tre områden var. Inom Industrisektorn skiljer sig genomsnittet däremot för 2006. Företagen som är noterade på Large Cap-listan upplyser i genomsnitt om sex stycken områden. Detta är ungefär dubbelt så många som företagen på de två mindre listorna samt företagen inom hela Hälsovårdssektorn har

¹⁶¹ Holmblad Brunsson, *Organisationer*.

¹⁶² Smith, *Redovisningens språk*.

¹⁶³ Buisman, "Första erfarenheterna av IFRS".

¹⁶⁴ Bruzelius och Skärvad, *Integrerad organisationslära*.

¹⁶⁵ Ibid.

¹⁶⁶ Ernst & Young, "Implementeringen av IFRS 2005".

¹⁶⁷ Ibid.

upplyst om.

En alternativ förklaring till varför antalet lämnade upplysningar skiljer sig mellan sektorerna och de olika storlekskategorierna kan tänkas vara att företagen ämnar redovisa en rättvisande bild. Vad en rättvisande bild innebär definieras inte i IASBs föreställningsram, däremot nämns däri att de finansiella rapporterna ska innehålla kvalitativa egenskaper som exempelvis relevans och fullständighet¹⁶⁸. För att uppfylla de kvalitativa egenskaperna måste företagen göra olika bedömningar om vad som är rättvisande bild, vilket kan resultera i att antalet upplysningar komma att skilja sig dem emellan.

Det rekommenderas i KPMGs undersökning att företagen bör begränsa de områden som presenteras i upplysningarna om antaganden och uppskattningar. Detta för att läsaren ska kunna urskilja vilka antaganden och uppskattningar som verkligen är kritiska.¹⁶⁹ Med anledning av att Large Cap-företagen inom Industrisektorn ligger högt över genomsnittet kan det spekuleras i om de angett för många oväsentliga upplysningar. Å andra sidan kan de nämnda företagen vara av den karaktär att antalet upplysningar som lämnas är befogade. Av vår undersökning framgår att 11 av 15 företag noterade på Large Cap-listan inom Industrisektorn 2006 anger 6 eller fler upplysningsposter. Därmed kan tänkas att det stora antalet upplysningar för dessa i jämförelse med de övriga är befogat.

Nedan presenteras en sammanfattande tabell där det kan utläsas vilka områden som företagen redovisar om.

	Hälsovård						Industri					
	2005			2006			2005			2006		
	L	M	S	L	M	S	L	M	S	L	M	S
Intäkter	-	67	14	-	67	14	13	8	-	13	8	-
Kundfodringar	-	-	-	-	-	-	33	17	8	20	25	8
Färdigställande grad	-	-	-	-	-	-	33	8	-	40	17	-
Skatt	25	67	29	25	33	43	60	25	25	60	25	33
Nedskrivning Goodwill	75	33	50	75	-	50	80	83	50	87	92	67
Varulager	-	-	-	25	33	-	20	17	17	20	25	17
Ersättning till anställda/pensioner	50	33	14	50	33	14	73	42	17	87	42	25
Finansiella AT	25	-	-	25	-	-	13	-	8	13	-	8
Immateriella AT	25	33	29	25	33	36	33	17	8	33	17	17
Materiella AT	25	-	14	25	33	7	53	17	17	53	17	17
Forsknings- & utvecklingskostnader	-	67	36	-	33	36	13	8	8	13	8	8
Produkträttigheter	25	-	-	25	-	-	-	-	-	-	-	-
Överlåtelse hyreskontrakt	-	-	-	-	-	7	-	-	-	-	-	-
Leasing	-	33	7	-	33	7	13	8	-	13	8	-
Valutor	-	-	21	-	-	21	13	-	-	13	-	-
Intresse-/dotterföretag	-	-	14	-	-	14	-	-	25	-	-	17
Tvister/ansvarsförbindelser	-	-	-	-	-	-	67	8	-	80	17	-
Garantier/avsättningar	-	-	-	-	-	-	47	25	-	53	42	27

Tabell 5.1: Sammanfattning över poster som upplyses om inom sektorerna och de olika storlekskategorierna

Eftersom företagen inom varje sektor bedriver liknande verksamhet antar vi att liknande områden borde beröras. Därmed anser vi att spridningen om vad företagen upplyser om inom varje sektor inte bör vara för stor. Utöver en liknande verksamhet anser vi också att

¹⁶⁸ IASBs Föreställningsram, p 46.

¹⁶⁹ Engshagen och Nilsson, "IAS-reglerna".

antagandet kan stödjas av institutionell isomorfism som DiMaggio och Powell beskriver¹⁷⁰. Organisationer tenderar att efterlikna andra organisationer som anses vara framgångsrika. Företagen känner en känsla av trygghet genom att imitera andra företag. Även normativa påtryckningar om hur något bör vara förstärker organisationers likformighet. Normativa påtryckningar kan exempelvis vara lärdomen inom en speciell yrkeskategori eller påtryckningar från intresseorganisationer.¹⁷¹ Av vår studie kan det dock konstateras att en viss skillnad råder angående spridningen av de områden företagen upplyser om inom respektive sektor. Inom Hälsovårdssektorn är spridningen större ju mindre företagen är och inom Industrisektorn är det tvärtom, det vill säga ju större företag desto större spridning. Eftersom upplysningskravet enligt IAS 1 punkt 116 endast har varit obligatoriskt i två år kan det komma sig att företagen inte har kommit så långt i likformighetsprocessen. Som Bruzelius och Skärvad menar tar det tid för organisationer att anpassa sig till förändringar och ofta sker dessa förändringar successivt¹⁷².

I vår undersökning har det framkommit vissa specifika skillnader med avseende på sektorerna respektive storlekskategorierna om vilka poster företagen upplyser om. Dessa är väldigt spridda och det är svårt för oss att särskilja ett speciellt mönster för samtliga. Förändringarna mellan åren 2005 och 2006 över vilka poster företagen upplyser om avseende på både sektor- och storleks specifika skillnader kan bero på att företag lär sig successivt om vad som är väsentligt. Ytterligare en förklaring kan vara att de ser hur andra företag gör samt att de tar till sig av den kritik som har framkommit av de gjorda undersökningarna av till exempel Ernst & Young och KPMG.

5.5 Sammanfattning av förändringar mellan 2005 och 2006

Med förändring menar vi att företagen har gjort ändringar i innehållet. Vidare krävs att företaget har upplyst om den förändrade posten under de båda undersökningsåren. Det har dock ansetts vara en förändring om företaget tagit bort en upplysningspost som enligt IAS 1 punkt 116 inte ska ingå under *viktiga antaganden och uppskattningar*.

Det kan utläsas i empirin att 33 procent av samtliga företag inom Hälsovårdssektorn har gjort en förändring. Motsvarande siffra är 41 procent för företagen inom Industrisektorn. Genom att jämföra dessa siffror kan vi konstatera att det råder en skillnad. Men, vi kan inte med säkerhet fastställa om denna skillnad är så stor att det föreligger ett samband mellan sektor och genomförd förändring.

För att vi på ett trovärdigt sätt ska kunna påvisa att sambandet är säkert, d.v.s. att det råder ett statistisk signifikant samband, genomförs ett χ^2 -test.¹⁷³

Genom att göra en körning i statistikprogrammet SPSS kan vi på ett enkelt sätt konstatera om det råder ett signifikant samband mellan respektive sektor och förändring i upplysningarna. Tabellen nedan visar i antal de totala observationerna i respektive sektor samt hur många företag inom varje sektor som har gjort en förändring mellan åren 2005 och 2006.

---

¹⁷⁰ DiMaggio och Powell, *The Iron Cage Revisited*.

¹⁷¹ Ibid.

¹⁷² Bruzelius och Skärvad, *Integrerad organisationslära*.

¹⁷³ Eliasson, *Kvantitativ metod från början*.

Sektor * Förändring Crosstabulation

Count		Förändring		Total
		Nej	Ja	
Sektor	Hälsovårdssektorn	14	7	21
	Industrisektorn	23	16	39
Total		37	23	60

Tabell 5.2: Förändring - sektor

Som vi påtalat innan räcker inte den observerade skillnaden i ovanstående tabell för att konstatera att sambandet är signifikant. Skillnaden måste överstiga ett kritiskt värde för att vi med säkerhet ska kunna utesluta att skillnaden beror på slumpen.¹⁷⁴ För att konstatera om det kritiska värdet har överstigit måste vi analysera den data som erhålls från χ^2 -testet. Denna presenteras nedan.

Chi-Square Tests

	Value	df	Asymp. Sig. (2-sided)
Pearson Chi-Square	,342(b)	1	,559
N of Valid Cases	60		

Tabell 5.3: Chi-square test - sektor

Det kritiska värdet vid 5 procents signifikansnivå är 3,84 vid 1 frihetsgrad (df).¹⁷⁵ Detta värde ska jämföras med χ^2 -värdet på 0,342. Det framräknade värdet på 0,342 är mindre än det kritiska värdet och motsvarar ett p -värde på 0,559. Detta innebär att sannolikheten är 56 procent att slumpen har åstadkommit skillnaderna eller en risk på 56 procent att vi förkastar en sann nollhypotes. Vi har bestämt att denna risk högst får vara 5 procent vilket innebär att vi således inte kan förkasta nollhypotesen. Resultatet av χ^2 -testet innebär följaktligen att vi med 95 procents säkerhet kan konstatera att det *inte* råder något signifikant samband mellan sektor och förändring.

Som tidigare nämnts konstaterade PriceWaterhouseCoopers undersökning, om företagens grad av förberedelse gällande implementeringen av IFRS, att det inte förelåg någon skillnad mellan branscher.¹⁷⁶ Vår studie visar genom ovanstående test på ett liknande konstaterande, nämligen att det inte föreligger någon skillnad mellan företag inom Hälsovårds- respektive Industrisektorn vad gäller förändringar i upplysningarna gjorda mellan åren 2005 och 2006.

PriceWaterhouseCoopers undersökning visade också på att det förelåg en viss skillnad i förberedelserna mellan företag inom olika storlekskategorier.¹⁷⁷ För att visa på om så även är fallet i vår studie har vi genomfört ytterliggare ett χ^2 -test. I detta test har inte hänsyn tagits till i vilken sektor företaget verkar i, utan bara till vilken lista företaget är noterat på. Tabellen nedan visar i antal hur fördelningen ser ut. Som kan utläsas av tabellen är det en viss procentuell skillnad mellan de olika listorna. För att vi med säkerhet ska kunna fastställa ett signifikant samband krävs att resultatet från χ^2 -testet analyseras.

¹⁷⁴ Djurfeldt, Larsson och Stjärnhagen, *Statistisk verktyglåda*.

¹⁷⁵ Se bilaga 5.

¹⁷⁶ Pricewaterhousecoopers "IFRS Ready to take the plunge?".

¹⁷⁷ Ibid.

Lista * Förändring Crosstabulation

Count		Förändring		Total
		Nej	Ja	
Lista	Large Cap	12	7	19
	Mid Cap	6	9	15
	Small Cap	19	7	26
Total		37	23	60

Tabell 5.4: Förändring - storlekskategori

Det kritiska värdet vid 5 procents signifikansnivå och 2 frihetsgrader är 5,991.¹⁷⁸ Som kan utläsas nedan kan vi även i detta test konstatera att χ^2 -värdet är lägre än det kritiska värdet. Med 95 procents säkerhet kan vi fastställa att det *inte* föreligger något signifikant samband mellan den lista företaget är noterat på och om en förändring har ägt rum eller ej. Vår studie visar således på att det *inte* råder någon signifikant skillnad mellan företag inom olika storlekskategorier gällande förändringar i upplysningar om viktiga antaganden och uppskattningar.

Chi-Square Tests

	Value	df	Asymp. Sig. (2-sided)
Pearson Chi-Square	4,429(a)	2	,109
N of Valid Cases	60		

Tabell 5.5: Chi-square test - storlekskategori

---

¹⁷⁸ Se bilaga 5.

6. SLUTSATS

Kapitlet kommer att klargöra för de undersökningsfrågor som studien ämnar besvara. Slutsatsen inleds med en inledning och följs av en sammanfattande slutsats av IAS 1 punkt 116. Vidare ställer vi upp studiens undersökningsfrågor för att besvara dessa med hjälp av tidigare presenterad information. Slutligen kommer förslag till fortsatt forskning att presenteras.

6.1 Inledning

För att sammanställa finansiella rapporter krävs att företagsledningen gör vissa antaganden och uppskattningar. Dessa ska avspegla ledningens bästa förmåga men behöver inte sammanfalla med den framtida verkligheten. För att läsaren själv ska få skapa sig en uppfattning om de viktigaste antagandena och uppskattningarna som de finansiella rapporterna bygger på är det viktigt att företagen lämnar utförliga upplysningar.

IFRS är ett stort regelverk som alla noterade företag har anpassat sig till efter sin enskilda förmåga. Som presenterats i studien har det genomförts flera undersökningar som konstaterar att det i somliga fall är en väldigt lång väg kvar för att upplysningarna enligt IAS punkt 116 ska vara uppfyllda. Den kritik som framkom var bland annat att vissa företag lämnade väldigt generella upplysningar som inte gav några företagsspecifika förklaringar. Vidare bestod kritiken i att vissa företag enbart nämnde det område där antagande och uppskattningar varit en del samt att det rådde en stor likhet mellan avsnitten *Redovisningsprinciper* och *Gjorda antaganden och uppskattningar*.

6.2 IAS 1 punkt 116

För att besvara studiens undersökningsfrågor genomfördes inledningsvis en allmän granskning av företagens upplysningar enligt IAS 1 punkt 116. Denna granskning resulterade i att vi kunde urskilja vissa skillnader gällande företagens utformning av upplysningen samt dess placering i årsredovisningen. Den konstaterade skillnaden som inkluderade olika rubriksättning och placering av upplysningen skapade en viss förvirring. Denna oklarhet anser vi vara en del i att företagen har haft svårt att särskilja på punkt 113 och punkt 116 i IAS 1. Att det föreligger en skillnad mellan punkterna framgår tydligt i standarden men vi kan bara spekulera i varför vissa företagen ändå har misstolkat punkt 116. En anledning till det kan vara att klar vägledning inte framgår om hur redovisningen av upplysningarna enligt IAS 1 punkt 116 ska utföras. Slutsatsen och förhoppningen av den inledande granskningen är att företagen tydligare måste klarlägga vilka upplysningar som behandlar punkt 116. Det enklaste sättet för att uppnå detta är att göra som många andra företag har gjort, nämligen att placera upplysningarna i en egen not med en tydlig rubrik som beskriver innehållet. Detta förfarande tror vi kan innebära att läsaren av årsredovisningen enkelt kan kunna urskilja de upplysningskrav som ställs i punkt 116.

Det existerar vissa sektorspecifika skillnader om vilka områden företagen upplyser om. Vi har konstaterat att detta kan bero på att företag skiljer sig från varandra samt att de definierar *väsentlighet* olika. Dock har det framkommit ur studien att det föreligger en del likheter vad företagen inom samma sektor upplyser om. Vi tror att utvecklingen i framtiden kommer bli mer likformig gällande vad företagen lämnar upplysningar om eftersom företag säkerligen kommer att studera andra företags årsredovisningar angående detta område.

6.3 Har företagen inom Hälsovård- och Industrisektorerna förändrat sin redovisning enligt IAS 1 punkt 116 angående upplysningar om viktiga antaganden och osäkerhet i uppskattningar från 2005 till 2006?

Studien kan konstatera att vissa företag har förändrat sin redovisning gällande upplysningar om viktiga antaganden och uppskattningar för att bättre efterleva IAS 1 punkt 116. Ett fåtal företag lämnade exempelvis inga upplysningar 2005 medan samma företag hade beaktat punkt 116 det efterföljande året. De flesta förändringar som har kunnat urskiljas i studien är att företagen från att endast ha uppgett vilka poster de har gjort viktiga antaganden och uppskattningar om till att göra en mer generell beskrivning av områdenas karaktär. Den mest troliga anledningen av denna observation är att företagen vill undvika att lämna ut känslig information som kan åsamka dem skada i form av exempelvis lägre värdering eller sämre konkurrenssituation. En annan anledning kan tänkas vara att området inte har prioriterats av företagsledningen vid framtagningen av årsredovisningen. Slutsatsen blir således att flera företag inom både Industri- och Hälsovårdssektorn har förändrat upplysningarna men dessa har i de flesta fallen varit av mindre bra kvalitet.

Vi anser dock att upplysningsområdet är av stor betydelse både för företaget och dess intressenter vilket kan innebära att upplysningar kommer att utvecklas de kommande åren. Ytterligare en anledning till denna utveckling är att upplysningskraven enligt IAS 1 punkt 116 är nya för de svenska noterade företagen och har i dagsläget endast lämnats i två år. Organisationer lär sig successivt och förändringsprocesser tar lång tid därför kan det alltså komma att dröja ytterligare några år innan vi kan urskilja om en förbättring har ägt rum.

6.4 Föreligger det något samband mellan den lista företagen är noterade på eller sektor som företaget är verksam inom och om förändringar har ägt rum mellan 2005 och 2006.

Inom Hälsovårdssektorn har 33 procent av företagen gjort förändringar i upplysningarna angående viktiga antaganden och uppskattningar enligt IAS 1 punkt 116. Motsvarande siffra inom Industrisektorn är 41 procent. Siffrorna som framkommit av vår undersökning kan tyckas vara låga med tanke på kritiken som har framförts från olika personer angående de första årsredovisningarna upprättade enligt IFRS. Kritik kan även riktas mot vissa av de företag som ändå har gjort förändringar. Många av de gjorda förändringarna är av generell karaktär som tidigare påpekats och tillför således inte läsaren särskilt mycket i deras bedömning av företaget.

Det råder en liten skillnad mellan de två sektorerna vad gäller om företagen har genomfört en förändring eller ej mellan 2005 och 2006. Dock har det konstaterats att denna skillnad inte är signifikant. Detta innebär att det med 95 procents säkerhet inte råder något signifikant samband mellan vilken sektor företagen är verksamma inom och om en förändring har genomförts.

Av undersökningen framgår även att det föreligger en viss skillnad angående gjorda förändringar och vilken lista företagen är noterade på. Det kan konstateras att fler företag inom båda sektorerna på Mid Cap-listan procentuellt sett har genomfört fler förändringar än företagen noterade på övriga listorna. Av det genomförda χ^2 -testet framgår dock att det med 95 procents säkerhet inte är en signifikant skillnad. Vi kan således inte med säkerhet påstå att företagen noterade på en viss lista i större grad har genomfört förändringar i upplysningarna mellan åren 2005 och 2006.

6.5 Förslag till fortsatt forskning

Eftersom vår studie har visat på att det inte har förekommit några större förändringar mellan de första två åren som IFRS har efterlevts vore en liknande studie intressant att genomföra med mer än ett års mellanrum. Vår rekommendation är att exempelvis genomföra en studie om upplysningskraven i IAS 1 punkt 116 om tre till fyra år och då jämföra de lämnade upplysningarna med 2005 års upplysningar.

KÄLLFÖRTECKNING

Artiklar – Tidsskrifter

Anjou, Ulrika., J, Ericsson och L, Persson. ”Att tänka på inför årsredovisningen 2005” *Accounting Update* 1 (2005).

Buisman, Jan. ”Första erfarenheterna av IFRS”. *Balans* 5 (2006).

DiMaggio, Paul J., W W, Powell. “The Iron Cage Revisited: Institutional Isomorphism and Collective Rationality in Organizational Fields”. *American Sociological Review* 48 (1983), 147-160.

Engshagen, Ingrid., och J, Nilsson. ”IAS-reglerna – Vad händer hos IASB och i Sverige” *KPMG Magasinet* 3, (2003).

Evans, Lisa. “The true and fair view and the fair presentation override of IAS 1”. *Accounting and Business Research* 33 (2003): 311-325.

Edlund, Carina., och G, Anrell. ”Andra året med IFRS”. *KPMG Forefront* 1 (2007).

Ernst & Young. ”Implementeringen av IFRS 2005” *Ernst & Young* (2006)

FAR INFO. ”Rapport om börsbolagens första år med IFRS” *FAR INFO* 2 (2007).

Hickley, Liz. “A question of presentation”. *Accountancymagazine.com* (2006).

Oxelheim, Lars. ”Ingen indikation på ökad transparens”. *Balans* 4 (2006).

PriceWaterhouseCoopers. “IFRS Ready to take the plunge? – Survey of over 300 companies readiness for IFRS” *Pricewaterhousecoopers* (2004).

Böcker

Ahrenfelt, Bo. *Förändring som tillstånd, att leda förändrings- och utvecklingsarbete i företag och organisationer*. Lund: Studentlitteratur, 2001.

Andersen, Ib. *Den uppenbara verkligheten – val av samhällsvetenskaplig metod*. Lund: Studentlitteratur, 1998.

Backman, Jarl. *Rapporter och uppsatser*. Lund: Studentlitteratur, 1998.

Bell, Emma, och Alan, Bryman. *Företagsekonomiska forskningsmetoder*. Malmö: Liber Ekonomi, 2003.

Bruzelius, Lars H, och Per-Hugo, Skärvad. *Integrerad organisationslära*. Lund: Studentlitteratur, 2000.

Djurfeldt, Göran, Rolf, Larsson, och Ola Stjärnhagen. *Statistisk verktygslåda –*

- samhällsvetenskapliga orsaksanalys med kvantitativa metoder*. Lund: Studentlitteratur, 2003.
- Eliasson, Annika. *Kvantitativ metod från början*. Lund: Studentlitteratur, 2006.
- Ellström, Per-Erik, och Glenn, Hultman. *Lärande och förändringar i organisationer, om pedagogik i arbetslivet*. Lund: Studentlitteratur, 2004.
- Forssbäck, Jens., och Lars, Oxelheim, "Transparency, Capital Formation and Economic Growth". I Lars Oxelheim, *Corporate and institutional Transparency for Economic Growth in Europe*. Amsterdam: Elsevier, 2006.
- Holmblad Brunsson, Karin. *Organisationer*. Lund: Studentlitteratur, 2002.
- Holme, Idar M., Bernt K, Solvang. *Forskningsmetodik. Om kvalitativa och kvantitativa metoder*. Lund: Studentlitteratur, 1997.
- Jacobsen, Dag I. *Vad, hur och varför?: metodval i företagsekonomi och andra samhällsvetenskapliga ämnen*. Lund: Studentlitteratur, 2002.
- Körner, Svante, och Lars, Wahlgren, *Statistisk Dataanalys*. Lund: Studentlitteratur, 2006.
- Lekvall, Per, och Claes Wahlbin. *Information för marknadsföringsbeslut*. Göteborg: IHM Publishing, 2001.
- Lundahl, Ulf och Per-Hugo, Skärvad. *Utredningsmetodik för samhällsvetare och ekonomer*. Lund: Studentlitteratur, 1999.
- Patel, Runa, och Bo, Davidsson. *Forskningsmetodikens grunder – Att planera, genomföra och rapportera en undersökning*. Lund: Studentlitteratur, 2003.
- Smith, Dag. *Redovisningens språk*. Lund: Studentlitteratur, 2002.

Internetsidor

<http://www.deloitte.com/dtt/article/0,1002,sid%253D38889%2526cid%253D134318,00.html,050720>.

<http://www.ento.vt.edu/~sharov/PopEcol/tables/chisq.html>,070530.

<http://www.iasplus.com/standard/ias01.htm>, 070520.

<http://www.iasb.org/Current+Projects/No+new+major+standards+to+be+effective+before+2009.htm>, 070530.

http://www.ne.se/jsp/search/search.jsp?h_search_mode=simple&h_advanced_search=false&t_word=isomorfi, 070522

http://www.omxgroup.com/nordicexchange/Abouttrading/tradinginformation/Nordic_exchange/, 070420.

Intervju

Pär Falkman, Ernst & Young, intervju 2007-04-12.

Lagar, förordningar och statliga utredningar

Europaparlamentet och Rådets förordning (EG) nr 1606/2002

IASB, "Comment letter Analysis ED IAS 1" *Agenda Paper 14 IASB*, (2006).

IFRS/IAS 2006. *Internationell redovisningsstandard i Sverige – IFRS/IAS 2006*. Stockholm: FAR Förlag AB, 2006.

IAS 1 Utformning av finansiella rapporter.

IAS 12 Inkomstskatter.

IAS 16 Materiella anläggningstillgångar.

IAS 18 Intäkter.

IAS 19 Ersättning till anställda.

IAS 36 Nedskrivningar.

IAS 37 Avsättningar, eventalförpliktelser och eventualtillgångar.

IAS 38 Immateriella tillgångar.

IABS föreställningsram.

Statens offentliga utredningar, "Internationell redovisning i Svenska företag SOU 2003:71"
Stockholm: Statens offentliga utredningar, (2003)

Årsredovisningar 2005 och 2006

Active Biotech

Alfa Laval

Artimplant

Assa Abloy

Astra Zeneca

Atlas Copco

Beijer Alma

Beijer G&L

BioGaia

BioInvent

Biolin

BioPhausia AB

Biotage

Biovitrum

Cardo

Consilium

Duroc

Fagerhult

Feelgood

Getinge AB

Gunnebo Industrier

Haldex

Hexagon
Human Care
Indutrade
Karo Bio
Karolin Machine Tool
Lindab International
Malmbergs elektriska
Meda
Medivir
Midway Holding
Munters
Nova Cast Technologies
NCC
NIBE Industrier
OEM International
Opcom
Orexo
Ortivus
PEAB
Probi
Raysearch Laboratories
Rederi AB Transatlantic
SAAB
Sandvik
SAS
Scania
Seco Tools
Skanska
SKF
Svedbergs i Dalstorp
Sweco
Trelleborg
Q-Med
VBG
Vitrolife
Volvo
Westergyllen
XANO Industri

Bilaga 1: Upplysningar 2005 Hälsovård

Upplysningar 2005 Hälsovård																
Företag	Var?	Antal upplysningar	Intäkter	Skatt	Nedskrivning Goodwill	Varulager	Ers. till anställda/Pensioner	Finansiella AT	Immateriella AT	Materiella AT	Forknings- & utvecklingskostnader	Produkträttigheter	Överlåtelse hyreskontrakt	Leasing	Valutor	Intresse-/Dotterföretag
Large Cap																
Astra Zeneca	principer, utan rubrik	0														
Getinge AB	principer, egen rubrik	2			x		x									
Meda	not 3	4		x	x		x					x				
Q-Med	principer, egen rubrik	4			x			x	x	x						
		10	0	1	3	0	2	1	1	1	0	1	0	0	0	0
Mid Cap																
Active Biotech	not 25	0														
Biovitrum	not 41	6	x	x			x		x		x			x		
Orexo	not 4	4	x	x	x						x					
		10	2	2	1	0	1	0	1	0	2	0	0	1	0	0
Small Cap																
Artimplant	principer, egen rubrik	2					x				x					
BioGaia	not 30 uppskattningar & bedöm	2							x							x
BioInvent	principer, egen rubrik	1							x							
BioPhausia AB	principer, egen rubrik	1			x											
Karo Bio	principer, egen rubrik	2		x			x									
Medivir	principer, egen rubrik	2	x								x					
Probi	not 4 uppskattningar & bedöm	1		x												
Vitrolif	not 32 kritiska uppskatt&bedöm	4			x						x			x	x	
Ortivus	not 32 kritiska uppskatt&bedöm	4		x	x						x				x	
Raysearch Laboratories	principer, egen rubrik	3	x								x				x	
Feelgood	not 40	2		x	x											
Biolin	principer, egen rubrik	3			x				x	x						
Human Care	principer, egen rubrik	3			x				x	x						
Biotage	principer, egen rubrik	2			x											x
		32	2	4	7	0	2	0	4	2	5	0	0	1	3	2

Bilaga 2: Uppllysningar 2006 Hälsovård

Uppllysningar 2006 Hälsovård																	
Företag	Var?	Antal uppllysningar	Intäkter	Skatt	Nedskrivning Goodwill	Varulager	Ers. till anställda	Finansiella AT	Immateriella AT	Materiella AT	Forsknings- & utvecklingskostnader	Produkträttigheter	Överlåtelse hyreskontrakt	Leasing	Valutor	Intresse-/dotterföretag	Förändring från 2005
Large Cap																	
Astra Zeneca	principer, utan rubrik	0															1
Getinge AB	principer, egen rubrik	3			x	x	x										1
Meda	not 3	4	x	x		x						x					0
Q-Med	principer, egen rubrik	4			x			x	x	x							0
		11	0	1	3	1	2	1	1	1	0	1	0	0	0	0	2
Mid Cap																	
Active Biotech	not 23	1								x							0
Biovitrum	not 4	7	x	x		x	x		x		x			x			1
Orexo	not 4	1	x														1
		9	2	1	0	1	1	0	1	1	1	0	0	1	0	0	2
Small Cap																	
Artimplant	i förvaltningsberättelsen	2					x				x						1
BioGaia	not 30 uppskattningar & bedöm	2							x							x	0
BioInvent	principer, egen rubrik	1							x								0
BioPhausia AB	not 1 principer	2	x	x													0
Karo Bio	principer, egen rubrik	2	x			x											0
Medivir	principer, egen rubrik	3	x								x		x				0
Probi	not 4 uppskattningar & bedöm	3		x	x				x								1
Vitroliffr	not 32 kritiska uppsk&bedöm	4			x						x			x	x		0
Ortivus	not 32 kritiska uppskatt&bedöm	4		x	x						x				x		0
Raysearch Laboratories	principer, egen rubrik	3	x								x				x		0
Feelgood	not 39	2		x	x												0
Biolin	not 40 viktiga uppsk & bedöm	2		x					x								1
Human Care	principer, egen rubrik	3			x				x	x							0
Biotage	principer, egen rubrik	2			x											x	0
		35	2	6	7	0	2	0	5	1	5	0	1	1	3	2	3

Bilaga 3: Upplysningar 2005 Industri

Upplysningar 2005 Industri																						
Företag	Var?	Antal upplysningar	Intäkter	Kf	Färdst.grad/succ.vinstavr	Skatt	Nedskrivning Goodwill	Varulager	Ers. till anställda/Pensioner	Finansiella AT	Immateriella AT	Materiella AT	Forsknings- & utvecklingskostnader	Produkttråtheter	Överläteise hyreskontrakt	Leasing	Valutor	Intresse-/dotterföretag	Twister/ansvarsförbindelser	Infrastruktur	garantier/avsättningar	
Large Cap																						
Assa Abloy	principer, utan rubrik	2					x				x											
NCC	not 50 kritiska uppsk& bedömningar	7			x	x	x		x			x					x					x
PEAB	not 41 viktiga uppsk&bedömningar	5			x	x	x					x										x
Skanska	Not 2 Key estimates and judgements	6			x		x		x			x					x					x
SAS	principer, egen rubrik	5					x				x	x										
SAAB	not 46 kritiska uppsk&bedömningar	7			x	x	x		x	x			x			x						
Alfa Laval	principer, utan rubrik	7		x	x		x	x		x						x						x
Atlas Copco	not 30 viktiga uppsk&bedömningar	8		x			x	x	x		x	x										x
Hexagon	principer, utan rubrik	0																				
Sandvik	principer, egen rubrik	6					x	x		x		x										x
Scania	not 2 kritiska bedömn&uppskattningar	8	x	x			x	x		x			x									x
Seco Tools	principer, egen rubrik	3					x			x												x
SKF	principer, egen rubrik	6					x			x		x										x
Trelleborg	principer, egen rubrik	7		x		x	x		x			x										x
Volvo	not 2 viktigaste källor till osäkerhet i uppsk	8	x	x			x	x	x	x												x
		85	2	5	5	9	12	3	11	2	5	8	2	0	0	2	2	0	10	0	7	
Mid cap																						
Fagerhult	inte hittat något	0																				
Lindab International	not 4 uppskattningar & bedömningar	2				x	x															
Svedbergs i Dalstorp	principer, egen rubrik	1					x															
Sweco	not 43 kritiska uppsk & bedömningar	3			x		x		x													
Indutrade	principer, egen rubrik	3					x	x	x													
Midway Holding	principer, egen rubrik	1					x															
Beijer Alma	principer, egen rubrik	1					x															
Cardo	principer, egen rubrik	5	x			x	x	x	x													
Gunnebo Industrier	inte hittat något om det	0																				
Haldex	not 4	4				x	x						x									x
Munters	principer, utan rubrik	9	x	x			x		x		x	x				x						x
NIBE Industrier	principer, egen rubrik	5					x	x	x		x	x										x
		34	1	2	1	3	10	2	5	0	2	2	1	0	0	1	0	0	1	0	3	
Small Cap																						
Consilium	principer, egen rubrik	3					x	x					x									
Beijer G&L	not 4 viktiga uppskattningar & bedömningar	2					x				x											
Malmbergs Elektriska	principer, egen rubrik	1						x														
OEM International	hittade ingen info	0																				
Westergyllen	principer, egen rubrik	3					x		x													x
Duroc	not 35 viktiga uppsk&bedömningar	2										x										x
Karolin Machine Tool	not 3 viktiga uppsk&bedömningar (Har en till)	4	x				x	x	x													
Nova Cast Technologies	finns ingen info i årsredov	1																				x
Opcon	principer, egen rubrik	2					x	x														
Rederi Ab Transatlantic	principer, egen rubrik	3					x			x		x										
VBG	not 28 viktiga uppskattningar&bedömningar	1						x														
XANO industri	ej hittat info om 2005	0																				
		22	0	1	0	3	6	2	2	1	1	2	1	0	0	0	0	0	3	0	0	0

Bilaga 4: Upplysningar 2006 Industri

Upplysningar 2006 Industri																						
Företag	Var?	Intäkter	kf	Färdst.grad/succ.vinstavr	Skatt	Nedskrivning av goodwill	Varulager	Ersättning till anställda/Pensioner	Finansiella AT	Immateriella AT	Materiella AT	Forsknings- & utvecklingskostnader	Produkt rättigheter	Överlåtelse hyreskontrakt	Leasing	Valutor	Intrasse-dotterföretag	Twister/ansvarsförbindelser	Infrastruktur	garantier/avsättningar	Förändring från 2005	
Large Cap																						
Assa Abloy	principer, utan rubrik	2			x					x												0
NCC	not 49 kritiska uppsk & bedömningar	7		x		x		x			x					x		x		x		1
PEAB	not 39 viktiga uppsk & bedömn	5		x	x	x					x							x				0
Skanska	Not 2 Key estimates and judgement	6		x		x		x			x					x		x				0
SAS	principer, egen rubrik	6			x			x		x	x							x		x		1
SAAB	not 2 kritiska uppsk&bedömningar	7		x	x	x		x	x			x			x							0
Alfa Laval	principer, utan rubrik	8	x	x	x	x	x	x	x						x					x		1
Atlas Copco	not 30 viktiga uppsk&bedömningar	8		x			x	x	x		x									x		0
Hexagon	principer, utan rubrik	5		x	x	x		x												x		1
Sandvik	principer, egen rubrik	6			x	x		x		x	x									x		0
Scania	not 2 kritiska bedömn&uppskattningar	8	x	x	x	x	x	x				x								x		0
Seco Tools	principer, egen rubrik	3			x			x												x		0
SKF	principer, egen rubrik	6				x		x		x	x									x		0
Trelleborg	principer, egen rubrik	6				x	x	x			x									x		1
Volvo	not 2 viktigaste källorna till osäkerhet i uppsk	7	x			x	x	x	x											x		0
		90	2	3	6	9	13	3	13	2	5	8	2	0	0	2	2	0	12	0	8	5
Mid Cap																						
Fagerhult	principer, egen rubrik	2				x															x	1
Lindab International	not 4 uppskattningar&bedömningar	7	x	x	x	x	x													x		1
Svedbergs i Dalstorp	principer, egen rubrik	1				x																1
Sweco	not 37 kritiska uppsk & bedömningar	3		x		x		x														0
Indutrade	principer, egen rubrik	3				x	x	x														0
Midway Holding	principer, egen rubrik	1				x																0
Beijer Alma	principer, egen rubrik	1				x																1
Cardo	principer, egen rubrik	5	x		x	x	x	x														1
Gunnebo Industrier	principer, egen rubrik	0																				1
Haldex	not 4	5			x	x		x				x									x	0
Munters	principer, utan rubrik	8	x	x		x				x	x				x					x		0
NIBE Industrier	principer, egen rubrik	5				x		x		x	x										x	1
		41	1	3	2	3	11	3	5	0	2	2	1	0	0	1	0	0	2	0	5	7
Small Cap																						
Consilium	principer, egen rubrik	3			x	x						x										0
Beijer G&L	not 4 viktiga uppskattningar&bedömningar	2				x				x												0
Malmbergs Elektriska	principer, egen rubrik	1					x															1
OEM International	not 29 viktiga uppskattningar&bedömningar	3				x				x											x	1
Westergyllen	principer, egen rubrik	3				x		x														0
Duroc	not 34 viktiga uppskattningar&bedömningar	2			x						x											0
Karolin Machine Tool	not 3 viktiga uppskattningar&bedömningar	5	x			x	x	x												x		0
Nova Cast Technologies	Finns ingen info i årsredov	0																				0
Opcon	principer, egen rubrik	2				x	x															1
Rederi Ab Transatlantic	principer, egen rubrik	4				x		x	x		x											0
VBG	not 28 viktiga uppskattningar&bedömningar	1				x																0
XANO industri	principer, egen rubrik	2				x															x	1
		28	0	1	0	4	8	2	3	1	2	2	1	0	0	0	0	2	0	0	2	4

Bilaga 5: Chi-square tabell

Chi-square critical values

df	P = 0.05	P = 0.01	P = 0.001
1	3.84	6.64	10.83
2	5.99	9.21	13.82
3	7.82	11.35	16.27
4	9.49	13.28	18.47
5	11.07	15.09	20.52
6	12.59	16.81	22.46
7	14.07	18.48	24.32
8	15.51	20.09	26.13
9	16.92	21.67	27.88
10	18.31	23.21	29.59
11	19.68	24.73	31.26
12	21.03	26.22	32.91
13	22.36	27.69	34.53
14	23.69	29.14	36.12
15	25.00	30.58	37.70
16	26.30	32.00	39.25
17	27.59	33.41	40.79
18	28.87	34.81	42.31
19	30.14	36.19	43.82
20	31.41	37.57	45.32

Källa: <http://www.ento.vt.edu/~sharov/PopEcol/tables/chisq.html>